sisi böyle olur. Köroğlu, Niğdeli Geyik Ahmet'in küheylandan yukarı, Kenanlı Reyhan Arap'ın bindiği Alapaça at idi, ki Alapaça da Kırat'tan geri kalan at değildi.

Zaten, efendiler, o zamanın devrinde, birinci Köroğlu'nun bindiği Kırat idi. Kalkan kılıç zamanı idi, o zaman. İkincisi Akçadağ yaylaları'nda Kiziroğlu Mustafa Bey var idi, Kirizoğlu Mustafa Bey'in bindiği Fener At idi. Üçüncüsü Kenanlı Reyhan Arap'ın bindiği Alapaça At idi. O zaman bu cihanda üç at söylenirdi. O üç ane küheylanın tırnağını, hiçbir atlar, tutmazlardı.

O zaman, Köroğlu Alapaça At'ın tımarına baktı, ki «O, o! At değerli, amma besi değersiz». İşte beyler, adam olsun, hayvan olsun, can boğazdan geçer. Yiyip içmesi, yatıp kalkması, daima emiz olacak. «Oğlum Keloğlan!». «Buyur ağa». «Ulan, aferin Keloğlan! Hakikat sadikane çalışıyormuşsun, yediğin ekmeğin de kadrini bilirmişsin. Oğlum Keloğlan, bu Alapaça At'ı verdim sana, Bir hafta buna bak! Eğer gelecek hafta, Alapaça'nın tımarını beğenirsem, seni imlahor başı ederim». «Ağa baş üstüne!». dedi. Keloğlan bir hafta da Kenanlı Reyhan Arap'ın küheylanı Alapaça'yı gördü. Hafta tamam, Köroğlu gelip, Alapaça'yı da beğendiği gibi, beyler, o zaman «Defteri getirin» —dedi— koçaklara. Keloğlan'ı imlahor başı kaydetti deftere. «Aferin Keloğlan, bu imlahorları kırbaç ile çalıştır oğlum!». Keloğlan, «Başüstüne! —dedi— ağa.

Keloğlan kırk imlahorun amiri oldu. İmlahor başı. Şimdi kırbaç elinde. İmlahorları seddara sığındırarak, gece gündüz, imlahorları çalıştırıyor. Eğer, Keloğlan'ın insafına, oturun diyor imlahorlar dinceliyor. Yok, yok ise, dincelmek yok. İmlahor başı dedi, ki. «Ulan, kendi elimiz ile, kendi kuyumuzu kazdık oğlum. Biz bu Keloğlan'ı, kendimiz aldık içeri. Ne yapalım, iş işten geçti. Şimdi daha bir şey diyemeyiz.» Bir hafta ki tamam oldu, Köroğlu gelip tavlayı dolandı. Alapaça atın besisine bakıp, Alapaça'dan yukarı Demircioğlunun atı, Demircioğlu'nun atından yukarı, Han Ayvaz'ın Dor, Dor'dan yukarı Kırat idi. Daha at yok idi. Nasıl Köroğlu görmesi ile, «Oğlum Keloğlan!», «Buyur». «Oğlum Keloğlan, bir kat daha yukarı çıkartıyorum seni, gelecek hafta bugünkü güne kadar da, Demircioğlunun seyisi oldun. Bu ata da bak!» dedi. Köroğlu tecrübe ediyor Keloğlan'ı.

Keloğlan bir hafta da, Demircioğlu'nun küheylanına emek verdi. Meğer Keloğlan, gece gündüz, atın göksünde duruyordu. Diğer atların önünde, hangi ata bakıyorsa, arpa saman çalar getirir, o beslediği atın önüne doldururdu. Hafta tamam oldu. Köroğlu gelip, Demircioğlu'nun küheylanının besisine bakıp, «Ulan aferin Keloğlan! Hakikat doğru iş görüyormuşsun oğlum! Oğlum Keloğlan Dor At'ın seyisi oldun». Dor At da Han Ayvaz'ın atı idi. Dor'dan yukarı Kırat bağlı, daha at yok. Bir hafta da, Keloğlan Dor'a emek verdi. Köroğlu, cuma, Doru da beğenerek «Oğlum Keloğlan!», «Buyur!», «Ulan Kırat'ın seyisi oldun. Ebedil Kırat'ım sana teslim!» «Ağa, benim başımın üstüne!». Zaten Keloğlan'ın da gözü Kırat da zaten.

Meğer beyler, şimdi Keloğlan, Kırat'a seyis oldu, ama, imlahor başı oldu, Kırat her ikindi de kilit açılırdı, suya giderdi. Kırat suyunu içer, zincir ayağına geçerdi kıratın, kilit kitlenirdi anahtar Köroğlu'na. Akşam karanlığı çöktüğü gibi, Köroğlu ya Ayvaz'ı, ya oğlu Hasan Bey'i, ya Demircioğlu'nu gönderir, ki «Bakın, ki Kırat'ım bağlı mı?». E, her akşam kontrol oluyor. Keloğlan ne yapsın! Kırat'ı kaçıracak, ama Kırat bağlı idi. Keloğlan Kırat'ın seyisi, imlahor başı oldu ise, Köroğlu umumunu teslim etmedi Keloğlan'a

Aradan aylar geçerek, öyle Keloğlan Kırat'ı kendine yavuklurdu, ki Keloğlan, Kırat'ın yanından ayrıldığı zaman, Kırat kişnerdi. E, Kırat'ı alıştırdı, ama Kırat bağlı. Keloğlan başladı içerden hillelik düşünmeye. Ne düşünüyor?. Meğer, bu imlahorlar, bir küçük ayağın kaysa, yedikleri kamçının acısını benden alırlar. Bunlar yeter bana. Ya ben ne edeyim ki? Bunları öyle bir işe saf edeyim, ki bunlar sarhoş olsun, ben Kırat'ı bu tavladan kaçırayım! Ne yapayım?

Hilelik düşünerek, imlahorlara dedi, ki «Ulan, size yarım saat mola veriyorum, otun dincelin!». imlahor başına da dedi, ki «Ulan, benden evvel, sen imlahor başı idin. Cami yıkılsa, oğlum mihrap yerindedir, derler. Benden evvel amirim sendin. Gel otur, konuşalım!». Aldı Keloğlan eski imlahor başını yanına, sohbet ederken, imlahorlar da oturmuş Keloğlan'ın sohbetini dinliyorlar.

Keloğlan kendini koydu tilki fendine. İmlahorlara imlahor başına dedi, ki «Dün beylerin divanhanesinden geçerken, böyle bir kapıdan uzandım. Baktım, tas ile koçaklar kafasına bir şey dikiyor. İçen duv ediyor. acep o ne idı içiyorlar?». İmlahorlar gülerek dediler, ki «Keloğlan onlar rakı içiyorlar». «Ula, o içtikleri rakı mıy-

dı?». «Evet!». «Ya bize niye içirmiyorlar? Biz de Köroğlu'nun emrindeyiz. İşin zoru bizde, gece günüz çalışıyoruz. Bize niye rakı vermiyorlar?». İmlahorlar dediler, ki «Keloğlan, bizler için rakı yasaktır». «Neden?». «Biz sarhoş olursak, atlar açılır, sakatlık çıkar. Bu sebepten, Köroğlu ,imlahorlara rakı vermesini yasak etmiş». «Ulan, siz sadıkane çalışın! Ben yarın size bir tuluk Köroğlu'ndan rakı alırım. Size de yarın bir ziyafet veririm. Siz iyi çalışın! Ben ağamın gönlünü ederim» dedi.

Meğer, bir takım imlahorlar, senelerden beri içtiği yok. Dediler: «Keloğlan, ocağına düştük. Bize yarın bir rakı içir!». «Ulan, iyi çalışın içireyim!». Diğer imlahorlar inanmıyorlar. «Keloğlan bu pilav hayal pilavı, oğlum. Köroğlu bize rakıyı vermez, ki içiresin!» «Ulan, ben alırım, alır!» dedi. Meğer Keloğlan, ne hile kurdu. «Ulan, ben en evvel bu rakının tuluğunu Köroğlu'nun hanımı Han Nigar'dan isteyeyim. Kadın kısmı ileriyi geriyi düşünmez. Ben gider Han Nigar'ın ayaklarına sarılırım, ayaklarını öperim. O da, ağamın, nasıl olsa, gönlünü yapar».

Meğer, Köroğlu, kuşluk vakti, keleşlerin divanına giderken, Keloğlan gözlüyor. Keloğlan geldi, Han Nigar'ın odasının kapıyı dövdü. Han Nigar, pencereden baktı, ki taze imlahor başı olan Keloğlan. Meğer, Köroğlu, her akşam Han Nigar'a Keloğlan'ın sadıkane çalışmasını met ederdi. Han Nigar geldi kapıyı açtı. «Nedir Keloğlan?». Keloğlan sarıldı Han Nigar'ın ayaklarına. Dedi: «Ana, evel Allah, anamız sen, babamız da Köroğlu. Köroğlu, Kırat'ın seyisi etti beni, beni de imlahor başı etti. Bir haftadan beri, bu imlahorlar, benim yakamı tutmuşlar, Kırat'ın seyisi oldun, üzerimize memur oldun, bize bir ziyafet ver!. Ben de dedim, ulan, işte, baba davun yiyin! Günde üç öyün yediğiniz pirinç pilavı, högeçin eti. Daha ne vereyim size ziyafet? Yok, bize bir rakı içir. Ben de, evel Allah'a güvendim, sonra da, ana, sana. Babamız bizim için rakıyı yasak etmiştir. Lâkin, bu rakıyı, ana babamızdan sen al! Yarına bana bir tuluk rakı! Ben de imlahorlara ikrar ettim, ki içireyim. Ana sana güvenerek geldim, seninle senin merhametine». Keloğlan başladı ağlamaya. Han Nigar'sa Keloğla'nın ağlamasını görür görmez, «Oğlum ağlama! —dedi— Akşam Köroğlu'ndan alırım bir tuluk rakı. Sabahtan gel oğlum götür! Ağlama, haydi kalk git işine! İmlahorları iyi çalıştır!. Seni mahçup etmem oğlum». «Vay ana, sana kurban olayım!».

Keloğlan sevinerek geldi tavlaya. İmlahorlara dedi. «Ulan, iyi çalışın! Yarın bir tuluk rakıyı inşallah size kazanırım». İmlahorlar yine inanmıyorlar. «Köroğlu bizim için yemin etmiştir. Bize nerden rakı verir?».

Akşam, ki olduğu gibi meğer, Han Nigar Köroğlu'nun minderi bir iken iki sermiş. Köroğlu, ki odadan içeri girmeden, Han Nigar kapıyı karşılayıp, Köroğlu'nun koluna girdi. Bin naz ile, götürüp minderine, Köroğlu oturacak yerine baktı, ki «Gündeki minder bir tane idi, ama bugün olmuş iki tane. Peki, gündeki rağbet bana böyle yoktu. Bu, bugün benim koluma girdi, kapıyı karşıladı». Oturdu yerine. Han Nigar sarıldı Köroğlu'nun boynuna. Dedi: «Köroğlu, bugün sana öyle kanım kaynıyor. Çok seviyorum». E, Köroğlu, kurtoğlu kurt. Anladı, ki bu karının muhakkak, ki dilinde bir bakla var. «Peki, Nigar! Peki, gündeki sevdiğin yar-ı vefadarın benim. Bu hizmet günde yoktu. Bugün neyin nesi? Hele şu duvardan sazı indir!» dedi. Han Nigar duvardan Köroğlu'nun sazını indirerek, Köroğlu aldı sazı. Bakalım, gündeki sevdiğin yarım benim, gündeki rağbet, bugünkü rağbet, bu rağbete karşılık bakalım Köroğlu, saz ile, Han Nigar'a ne danışmış :

Aklındaki nedir tez iken söyle
Gündeki derdiğin bar değil midir
Bugün çok satarsın cilveyi nazı
Her gün yanımdaki yar değil midir

Şimdi ateş ettim özü özünü
Çok cilvenin bana yoktur lüzümü
Kalbindeki nedir söyle sözünü
Gündeki gördüğün yar değil midir

Köroğlu bulmamış şöhret ü şanı
Koçaktır anlıyor yolu erkanı
Sözünü saklayıp sınama beni
Gündeki gördüğün yar değil midir

Sözüne nihayet verir vermez, Han Nigar sarıldı boynuna. Dedi: «Köroğlu bugün seni candan seviyorum. Ama bir işim düştü. Köroğlu, gerek, ki sözüm reddolmasın». Dedi : «Söyle bakayım hanım! Ne istiyorsun benden?». Han Nigar sarıldı Köroğlu'nun boynuna Dedi. «Köroğlu, canım sana kurban! Keloğlan'ın günde iyiliğini konuşuyorsun. Değil mi?». «Evet!». «İmlahorlar çuval olmuşlar,

Keloğlan'ı ağız etmişler, Keloğlan'a diyorlarmış, ki Köroğlu'nun Kıratı'nın seyisi oldun, üzerimize de amir oldun. Bize bir ziyafet ver Keloğlan. Keloğlan da demiş, ki ulan ne ziyafet vereyim size? Oğlum, günde yediğiniz, üç öyün pirinç pilavı, högeç eti. Daha ne edeyim size? Yok yok, bize bir rakı içir! Keloğlan da imlahorlara iyi çalışın diyerek, evel Allah'a güvenmiş, sonar da seninle bana. Geldi Köroğlu, sabahtan sen, ki ayrıldın Keloğlan kapıyı dövdü. Dedim bakayım ne diyor. Açtım kapıyı. Keloğlan ayaklarıma ağlaya ağlaya sarıldı». Köroğlu dinliyor. «E?». «Bana dedi, ki ana anamız sensin, babamız da Köroğlu. İmlahorlar benden rakı istiyorlar. Ana, kurban olayım ana! Babam Köroğlu'na utandım, korktum, gidemedim, sana geldim. Senden istiyorum. Bana bir tuluk rakı, babamdan emir al, verdir. Beni imlahorlar yanında yalancı etme! Köroğlu, ben de, evel Allah, sana güvenerek, Keloğlan'a dedim, ki git imlahorlara söyle iyi çalışsınlar! Oğlum, seni de mahçup etmem. Sabahleyin gel, sana bir tuluk rakı, Köroğlu'ndan alırım. Köroğlu rica ederim sana, ki Keloğlan'a bir tuluk rakı ver!». Dedi: «Hanım, bugünkü hizmetin, bana, bu tuluğun rakısına sebep mi idi?». Köroğlu açıldı, Han Nigar'ın suratından bir hüdayı sille gösterdi. «Kalk —dedi— başka bir şey iste, vereyim! Lâkin, rakı, imlahorlar için yasak etmişim, yemin etmişim, veren değilim».

Han Nigar, ki silleyi yiyende, ağlaya ağlaya, odanın kapısının arkasına vardı. Geri döndü. Zari zari, Köroğlu'na dedi, ki «Köroğlu demek, ki bir yiğidin, sevdiğinin nazı, bir tuluk rakıya da, geçmiyormuş. Ben seni böyle bilmezdim Köroğlu. Demek, el oğlunda hakikat sağbet yokmuş. Bu saçlarım yolunda ağardı. Demek, ki benim hükmüm, bir tuluk, benden daha kiymetli imiş rakı. Eğer, Köroğlu sabah olursa, yer göğe ne kadar yakınsa, seninle ben de birbirimize o kadar yakın oluruz. Sabahtan itibaren, ben daha senin yanında kalan değilim.» deyip, kadın başladı ağlamaya.

Köroğlu, Han Nigar'ın bu ağlamasını gördüğü gibi, kalbinden «Vay Keloğlan, ocağın bata, beni karıdan da edeceksin!». Köroğlu'nun elinde sazı idi. E, öyle baktı, ki «Hakikat Han Nigar'ın yerinde kim olsa, benden boşanır. Neden? Bir tuluk rakıyı, ki kıymadın bu karının nüfusuna. Elbette, karı, ben de olsam, durmam». E, Köroğlu, «Ulan ben bu Han Nigar'a vurduğum silleyi, verdiğim ikrarı, hele bir şaka tarzında, sözümü geri alayım, canımı feda kılayım. Han Nigar'a bir tuluk değil, ne isterse, vereyim.» diyerek, Dedi: «Karı, ağlama! Hele beni dinle!». Aldı Köroğlu sazı bakalım:

Bir sille aşk edip sınadım seni
Mailem şu senin diline Nigar
Eğer arzu etsen Çamlıbeli'ni
Yok ederim senin yoluna Nigar

Koçaklarda olmaz cismi bir hile
İnsanlar kıymaz mı sevdiği güle
Sakın Nigar düşme burda müşküle
Mailim ben senin diline Nigar

Köroğlu'yum bildim yol erkanımı
Kayıb etmem şöhretimi şanımı
Bu saaat bu dakka iste canımı
Feda edim senin yoluna Nigar

Köroğlu, sazına sözüne nihayet verir vermez, «Hanım, hanım! Ben bu bunu mahsus dedim. Bu canım yoluna kurban olsun! Çamlıbel'i uğruna yıkayım! Bir tuluğun ne kıymeti var? Ben mahsus seni sınadım. Hanım, gel yanıma gel otur; Her ne istiyorsan verdim yaz».

Han Nigar, geldi ağlaya ağlaya, Köroğlu'nun yanına. Dedi : «Başta bir tuluk rakı istiyorum». «Karı verdim yaz. Daha ne istiyorsun?». «Bir högeç istiyorum». «Verdim». «Pirinç yağ istiyorum». «Han Nigar, sözün doğrusu, ne istiyorsan iste, Keloğlan her ne alırsa verdim yaz!». Han Nigar elinde kalem bir pusulaya yazdı, ki «İmlahor başı Keloğlan, ey ambarcı, sabahtan her ne isterse, Keloğlan'a ver!». Basta tuluğun rakısı yazılı.

O gece geçti, sabah açıldı. Köroğlu, kuşluk vakti, koçakların yanına gelip, Keloğlan gözlerdi. Köroğlu, ki ayrıldı, Keloğan yanaştı Han Nigar'ın kapısına. Nigar pencereden Keloğlan'ın geldiğini görür görmez, indi, kapıyı açtı. «Oğlum, Keloğlan ahan seni mahçup etmedim. Götür de, bugün imlahorlara oğlum, bir ziyafet ver! İşte, en başta tuluğun rakısı yazılıdır oğlum!». Meğer, imlahorlar yine inanmazdılar, ki «Köroğlu yeminlidir. Bize rakı nerden verir?».

Kağıdı alarak, koşa koşa, Keloğlan tavlaya geldi. «Gelin ulan, —dedi— İki tane imlahor benim peşime! Bak, başta tuluğun rakısı yazılı» İmlahorlar gördüğü gibi, o zaman inandılar. «Ula Keloğlan, Köroğlu yemin etmişti. Nasıl verdi?». Dedi: «Ben bu rakıyı hanı-

ından aldım». Ambarcıya yanaştı. Pusulayı anbarcı başının eline erdi. Anbarcı başı baktı, ki başta bir tuluk rakı ver diyor. «Ula eloğlan, bu kağırt hile olmaya oğlum? Köroğlu rakı için imlahorıra yeminlidir». Dedi. «İnanmıyorsan, Köroğlu divan hanede otuıyor, git sor! Kâğıdı da götür, göster!». İmlahor, «Oğlum Keloğın, sen burda dur, ben bu kağıdı Köroğlu'na bir göstereyim».

Anbarcı başı, divanhaneye çıktı, ki Köroğlu üç yüz altmış altı ocakla oturuyor. Kenanlı Köse oturuyor. «Nedir oğlum?». Dedi: Benden rakı istiyor, högeç istiyor, yağ istiyor, pirinç istiyor». «Oğlum, —dedi— her ne istiyorsa, ver Keloğlan'a!». «Ağa, bu pusula doğru mudur?». «Evet evet, oğlum!». Beriden Köse Kenan, nasıl ı cevabı duydu ise, Köroğlu'na dedi, ki «Köroğlu, hele dur! Sen ılahorlara yemin etmiştin oğlum rakı içmesini. Şimdi nasıl ver yorsun?». Dedi: «Emi, akşamki bizim işimizi görsen! Emi, az kal, ki hanımla ben birbirimizden ayrılalım». «Niye?». «O, emi, Kelğlan, eyle bir hile etmişdi, ki bana emi, düneyin ben buraya gelirsen, Keloğlan hanımın ayaklarına kapanmış. E, kadın kısmı da sa solu bilmez. İleriyi geriyi düşünmez. İkrar vermiş, ki peki oğlum eloğlan, ağlama, Köroğlu'ndan alırım. Eğer, emi, ben bir tuluk rayı imlahorlara vermesem, bugünden itibaren Han Nigar benden rılacaktı». Köroğlu'ndan, bu cevabı, Köse Kenan, duyması ile öse başladı gülmeye. «Ulan, aferin Keloğlan! Hakikatli iş görmüşın».

Şimdi, geldi anbarcı başı, kapıyı açtı. Keloğlan iki imlahorla rdi ambara içeri.

Meğer beyler, bu söylediğim hikâyeler, aradan geçmiş dört yüz li sene. O zamanın devrinde, kalkan kılıç, rakılar da tuluklarda, ıplerde idi. O zaman, büyük hanelerde, büyük divanlarda, zengin lerde, şemalar yanardı. Lâkin, garip yiğit ocaklarda, bezir yanar. O zaman, gaz maz yoktu. Bezirhaneler işlerdi, bezir yanardı. lah, şimdi, devletimize, milletimize, zeval vermesin, daha gaz yaıa da, tenezzül yok. Elektirikler yanıyor. O zaman yediğimiz yeekler, içtiğimiz kahveler de bütün testiler gav idi. Purut haneler rdı, ki içtiğimiz kahve fincanları bile kavdandı. «Emi, kurban ayım! Emi, eğer rakı vermeseydim, Han Nigar benden ayrılırdı».

Tuluğun rakısını, Keloğlan, meğer yedi seneden kalmıştı rakı, istif olmuş, altta bir tuluk, yedi seneden kalmış, zehir olmuş, luk vıjılıyor. Keloğlan, kulağını verdi, ki tuluğun içindeki rakı vıj

vıj ediyor. İmlahorların birine dedi, ki «Oğlum, an o alttaki tuluğu çıkar!». Ambarcı başı dedi, ki «Keloğlan, ne diyorsun? O rakı, yedi seneden kalmış. Altta oğlum! Köroğlu'nun koçaklarının aklı kesmiyor, ki o rakıyı içe. O olmuş zehir, oğlum. Sertleşmiş onu içemezsiniz. Bak, üstteki tuluklar taze dolmuştur gelmiştir». Dedi: «Ulan, karışma benim işime! Biz içende, rakının sertini içeriz». Anbarcı başı dedi: «Götür, patla! Bana ne? Senin iyiliğine söylüyorum oğlum». Alttaki tuluğu çıkarttırdı, verdi imlahorların birinin arkasına. «Götür bunu tavlaya!». Kağırtta ne yazılı? Ver demiş Köroğlu, Keloğlan o günsü gün ambardan alacağını alıp, tavlanın kapısında kazan kaynadı. İşte beyler ehli dil demiş:

At odur ki öz altında oynaya
Ateş odur bugünsü gün kaynaya
Mezar taşı ile iftihar olmaz

Keloğlan, o günsü gün, tavlanın kapısında kazanı kaynattı. Akşama kadar imlahorlar yedi içtiler. Ama, tuluğun ağzını, Keloğlan, açmıyor. Neden? «Ulan, sarhoş oluruz, atlar tımar olmaz. Bu rakıyı size akşam içireceğim» dedi. Meğer Keloğlan, gözüne almış geceyi, ki gece bunları sarhoş ede de, Kırat'ı ala kaça.

Vakit akşamı geldi, buldu. Akşam yemeğini yedikten sonra, Keloğlan emir verdi, ki «Yıkanın! Tavlanın kapısını arkadan kitleyin, gelin oturun yanımda!». İmlahorlar oturdular. Keloğlan tuluğun ağzını açtı. En siftah, bir tas, meğer Keloğlan, paçalarını muhkem bağlamıştı, ayaklarını, belini muhkem bağlamış, yakası benim yakam gibi açık, Keloğlan tasın rakısını yakaya içeri devirdi. Arkasını dönmüş imlahorlar zannettiler, ki Keloğlan kafaya dikti rakıyı. Meğer, yakaya inişe bıraktı. Yalandan bir duv edip, doldurdu ikinci tas. «Al ulan, —dedi— yol kalkmış, töre kalkmamış. Oğlum; benden evvel imlahor başı sendin». Eski imlahor başı baktı, ki Keloğlan bir nefeste tasın rakısını içti. «Ulan, ben de Keloğlan gibi kafama dikeyim!». Biçare ne bilsin! Birden bire, rakıyı kafaya dikmesi ile meğer, bu soyka zehir olmuştu. İçer içmez, imlahor başı kafayı koydu yere. Keloğlan hangisine bir tas verdi ise, tasın rakısını içen, duv ediyor. «Keloğlan, bir daha doldur» diyor. Kafayı vuruyor yere. Kırk imlahoru da, Keloğlan, o sert rakıdan geçirdi.

E, bunlar öldüler mi?. Hayır! Zehir değil, ki öle! Lâkin, sert, daha herifin dil tutmuyor, söyleye, kafa tutmuyor, ki kalka. Keloğ-

lan, sade kendi ayakta. Şimdi, bir eline aldı çekiç bir eline aldı makas, geçti Kırat'ın yanına. Kilit kalın, zincir kalın. E, Kırat'ın ayağında zincir vurulu. Zinciri kıracak. Kilidi kıracak, ki kiliti açа, Kırat'ı kapıya çeke de, bine kaça.

Keloğlan geri döndü, imlahorlar yatıyor. «Ulan —dedi— bunlar, kırk adam. Olur, ki taşıyan olur, taşımıyan olur. Belki, ben zinciri kırana kadar, bunların biri ayağa kalkar, ayılır. Ya ben ne edeyim? Bunları, gübrenin içine sıralayım kuyluyayım». Keloğlan, hangisinin bacağından tutuyorsa, atların önünde gübreler yığılı, atların gübresine imlahorların gövdesini, bir başlar kaldı dışarı, kırk imlahoru da sıralâyin atların gübresine kuyuladı. Keloğlan, Kırat'ın zincirine, şimdi geldi Keloğlan yavaş vursa, zincir kırılmayacak, muhkem vursa kütüldü çıkacak. Keloğlan'ın elinde çekiç kaldı, ne yavaş vurabiliyor ne de yeğin. Neden? vuramıyor? Dışardan Köroğlu'nun koçakları patıltıyı, kütültüyü, duyar, gelir, kapıyı ele alırlar. «Açmasam da, kapıyı kırarlar, girerler içeri. Benım zinciri kırdığımı gördükleri gibi, kellem gider». Keloğlan başladı düşünmeye.

Düşüne düşüne, korkusundan, Kırat'ın zincirini kırmaya eli varmadı. Korkusundan varmadı. Kendi kendine dedi ki «Ulan, olmasın Kırat, olsun Dor At, hoş Silistre'de Hasan Paşa, bu Kırat'a damga vurmamış ya, ne tanır, ne bilir. Dor atı götürürüm, derim, ki ahan Köroğlu'nun Kırat'ı bu. E, kıratı tanıyıp bilen yok, gören yok; Kimmiş Hasan Paşa'ya diyen, ki bu değil?». E, zaten bu Kırat bağlı idi, zincirli. Öbür küheylanlar bütün açık, Dor da açık. Her atın üstünde takım asılı idi.

Meğer, Köroğlu, bu tertibi niye görmüştü? Hakikat öyledir, ki bu eski sözlerde, çok çok ibret var, öğüt var. Bir adam, silaha sarılıp, yatacak. Dost uyur düşman uyumaz. Köroğlu, her atın üstünde kendi takımı asılıydı, ansızlayın olur, ki bir düşman Çamlıbel'i basarsa, kimse takım debdebe aramasın, herkes atının takımını kursun kılıcı kından sıyırsın. Keloğlan, Dor At'ın takımını Dor'un üstüne vurdu, kolanları çekti, tavlanın kapısını arkadan açtı. Doru çekti tavladan dışarı. Kapıyı, o yüzden, zırzaladı. Sağ ayağını, Dor'ın, üzengiden atıp, Dor'un üstüne bindi. Dor At'ı amansız koyverdi Çırpıcı Çayırlar'ına inişe. Keloğlan Allah'a ısmarladık etti.

Beyler! Gitmede olsun, gel haberi kimden verelim? Tavladaki bağlı Kır'dan. Kırat böyle baktı, ki eşi Dor yanında yok. E, beyler, beygir kuvveti, Kırat çekmesi ile, bağlı olduğu müsürlüğü kırıp, ava-

ğında zincir, atların içine düştü, eşini arıyor. Hangi ata bir nallama, atlar açılıp, tavlanın atları, birbirlerine, açılan birbirine sarkmaya başladı. Bin dokuz yüz doksan dokuz küheylan, başladı, birbirine nallama vurmaya Tavlada bir kütüldü çıkması ile, meğer Köroğlu, günüzden Demircioğlu'na, Reyhan Arap'a, Niğdeli Geyik Ahmet'e, Bursalı Topal Dursun'a, Altı bölüm başına tenbihlemişti, ki «Oğlum, bu gece ayık yatın! İmlahorlar sarhoş olursa, atlar açılıp da, bir sakatlık çıkmasın!». Altı bölüm başı, ayık dururlardı, ki imlahorlar olur, ki sarhoşluğu olur, atlar birbirine sarkar. Gecenin yarısı olur olmaz, baktılar, ki tavladan bir kütüldü koptu. Altı bölük başları seyirtti.

Öyle geldiler, ki tavlanın kapısı dışardan zırzalı. Ama, tavla kalkıp iniyor. Demircioğlu açtı. Bölüm başları ile girdi içeri, ki atlar bütün birbirine düşmüş. Diğer koçaklara da haber verdiler. Üç yüz altmış altı keleş, kırk ellisi, tavlaya içeri girdi. Birbirine saldıran atları tutarak, müsürlükleri çakarak, iki saat aradan geçer geçmez, atları bağladılar. «Ula, hele sayın küheylanları! Bakalım tamam mı?». Saydılar, ki bütünü tamam Han Ayvaz'ın Dor Atı yok. Meğer dor ile kır eş be eş idiler. «Ula, imlahorlara hele bakın, nerde?». Aradılar Çırpıcı Çayırları'nı imlahorlar; yok.

Demircioğlu baktı, ki bir karanlıktan bir kafa görünüyor. «Ula —dedi— dışarıyı aramayın, gelin! Ben imlahorları burda buldum» Meğer, en başta eski imlahor başının kafası görünürdü. Çekti çıkardılar, ki gübrenin içinden olmuş lale-ü meyit, kırk senelik ölülere karışmış. «Getirin, —dedi— soğuk su!». Soğuk su taşıdılar İmlahor başının başına döküp ufaladı. Kafa soğur soğumaz, zannetti, ki akşamki dem, akşamki devran. Doğrulur doğrulmaz, «Ula Keloğlan, hele bir tas daha doldur!». Demircioğlu bir hudayı sille kulak tozundan gösterdi. «Kalk ulan pis itoğlu it! Hani Keloğlan?» Silleyi yiyip, iyice doğruldu. Dedi: «Ağa Keloğlan'ı benden sorma, bize rakı içiriyordu nice oldu?» Dedi: «Bilmiyorum. «Ula, imlahorlar nerde? Öbürleri nerde?». Dedi: «Ağa, onları da bilmiyorum. Ben nerde idim». Dedi. «Ula, sen ahan sen, bu gübrenin içindeydin!». «E, ağa, zağar onlar da benim gibi ordalar». Reyhan Arap döndü, ki bir baş daha görünüyor. Dedi: «Demircioğlu gel, bir tane daha buldum!». Onu da çıkardılar. Su döküp, onu da ayılttılar. O da, doğrulur doğrulmaz, «Keloğlan, doldur bir tane daha!» diyor. Zannediyorlar, ki akşamki ahbaplıktır. Demircioğlu her kalkana bir hüdayi sille. «Ulan, hani, Keloğlan

hani!». Kırk imlahor da, ayılıp dediler: «Ağa, bimiyoruz. ne Keloğlan'dan haberimiz var, ne dor attan».

Demircioğlu Ayvaz'a dedi, ki «Oğlum, seyirt ağamız Köroğlu'na haber ver! Kabak senin başında patladı. Bizim atlar duruyor, senin Dor At yok». Ayvaz, ağlaya ağlaya, Köroğlu'nun odasına vardı. Köroğlu da, Han Nigar ile yatardı. Gece yarısı, Ayvaz'ın ağlamasına, Köroğlu ayıldı. Dedi: «Nigar, kapıyı aç! Bir iş var herhal!». Han Nigar kapıyı açtı. «Oğlum Ayvaz, hayır haber? Niye ağlıyorsun? Niye ağlıyorsun?». «Ağa, ben ağlamayayım, kim ağlasın! At gitti». Meğer Köroğlu, zannetti ki Keloğlan Kırat'ı götürdü. Çünkü sade «At gitti» dedi. Hangi at gittiğini, aldı, Köroğlu, bakalım, saz ile, Ayvaz'dan Keloğlan'ın hangi atı götürdüğünü, sual ediyor:

Oğlum haber verdin gece yarısı
Oydu hulus maksutuma getirdi
Bıraktın kalbime benim velvele
Az kaldı bu fakir aklın itirdi

Çamlıbel dediğin bir ulu yayla
Leyl ü nehar durup hayla ha hayla
Köroğlu der sözün tez iken söyle
Acep hangi atı aldı götürdü

«Ağa, —dedi— Dor gitti, Dor». «Ulan, Kır duruyor mu?». «Duruyor ağa». «Ocağın batsın, itoğlu it! Daha niye demiyorsun? Aldı Köroğlu son dali bendini. «Ulan, o, ki Kır duruyorsa, a şimdi, Dor'a kavuşur, alırım Keloğlan'ın elinden». Köroğlu, kalkıp, Han Nigar'a dedi, ki «Karı, —dedi— beğendin mi ettiğin işe? gördün mü Keloğlan başımıza ne iş açtı?». Hanım dedi, ki «Köroğlu ne yapayım? Hoş bunu da, ben Keloğlan'a demedim, ki rakıyı içir, imlahorları fışkıya kuyula da, doru al kaç». Dedi: «Karı, hele buna çok şükür, ki ucuz kurtardık. Kellerin fendini ben görmüşüm, bir o, ki Doru kaçırdı, Kır'ı kaçırmadı. Eğer Kır kaçaydı, kuvvet-i maneviyem kırılmıştı. Lâkin, kırın önünden Dor kaçsa da, kavuşurum, Keloğlan'ı öldürürüm».

O zaman, Köroğlu tavladan Kır'ı çekti. Meğer sabaha kalmıştı iki saat. Keloğlan ise, Dor At'ı süre süre, dört saatte, amansız Dor At'ı sürerek, Dor At kesilmişti.

Çünkü beyler, atın kapanması, ya patlar, ya da kalır, eğlenir, daha gitmez.

Dor at ayağını dört gererek, yol üstünde kaldı. Keloğlan kamçıladıkça, Dor At ayaklarını yere vuruyor, yer be yer kalıyor. Geriden Köroğlu Kır'ı binmiş, Dor'un izine Kır'ı bırakmıştı. Gözünü sevdiğim Kırat dorun kokusunu alarak, izine amansız giderdi. E, Köroğlu'nun Kırat'ı gökte uçan kuşa hükmediyor. Keloğlan hem kaçardı, hem de arkasını döner, Çamlıbel'e doğru bakardı. Neden bakardı? Çünkü can bahsi, biliyor, ki kaçsam da, Kır kavuşur beni, elimden doru alır. Hele atı elimden aldığına razıyım, beni sağ bırakmaz, pare pare öldürür Köroğlu». Bir de arkasına döndü, ki ne döne! Gözünü sevdiğim Kırat geliyor. Ama, bir kasırga, toz kalkmış, Kırat'ın üstünden geliyor.

Nasıl Keloğlan gördü ise, e, can dediğin tatlıdır, sıçradı Dor'un üstünden, kendini attı aşağı. Zaten, Dor kapanmış kalmış. «Vay cennetlik can! Ben seni nerde saklıyayım?». diyerek, hangi dibe gizlendi ise, baktı, ki Köroğlu bulur beni, ulan ben nereye gizleneyim, Köroğlu beni bulur».

Meğer, gediğin önünde idi, gediğin üstüne çıktı, ki gediğin o yüzü çukurluk, çukurda bir değirmen. Meğer, o değirmenci taşı indirmiş, gıran ederdi, Sabaha da kalmış iki saat. olur, ki «sabah açılır, müşteri zahire getirirse, taşı kıran edeyim, müşteri gelirse, memnun kalsın». Değirmenci taşı indirmiş gıranlarken, Keloğlan yanaştı değirmenin kapısına, içeri girdi. «Ula değirmenci». Değirmenci dedi: «Nedir Keloğlan?». «Ola değirmancı ocağın bata!». «Niye, —dedi— pis itoğlu it? Ne ettim sana, senin niye ocağın batmıyor Ulan? Ne ettim sana?». «Ulan ettiğin kusurun bilmiyor musun, değirmancı?». «Ne oldu ula Keloğlan? Kime ne dedim?». «Ulan daha ne diyesin. Köroğlu'nun unları iri üğütmüşsün bir, İkincisi kırkta bir, hak, gurik alırken, kodda bir urup hak almışsın». Değirmenci durdu. «Ula Keloğlan, kim dedi sana? Kodda bir urup hak olur mu? Bir kurik hakkım var oğlum». «Ulan, —dedi— almışsın diye Köroğlu'na haber vermişler. Köroğlu Kırat'ı binmiş, geliyor. Kelleni keser». «Ulan, Keloğlan, vallah yalan! Hiç kimseden bir urup hak aldığım yok. Bir kurik alırım». «Ulan, diya geliyor. Değirmenci sen beni tanır mısın? Ben senin baban ekmeğini çok yemişim. Oğlum, gel sen üstün soyun, bana ver! Ben üstümü sana vereyim. Senin baban ekmeği hatırı için, Köroğlu gelirse, ben Köroğlu'na derim, ki

ığa ben burda nöbetçi idim, değirmenci hiç kimseden bir urup hak ılmadı. Bir kurik aldı. Belki Köroğlu'nun hırsı iner de, geri döner, ;ider. Yoksa o gelişle gelirse, seni söyletmez, öldürür.» Değirmenci ›aktı, ki zaten Köroğlu hırslı. «Ula Keloğlan, ocağına düştüm. Ha:ikaten gelirse, beni ifadeye almadan öldürür». «Di soyun, soyun! Jstünü soyun, tez! Geliyor». Değirmenci soyundu üstünü. Keloğan'ın üstünü değirmenci giyindi, değirmencinin üstünü de Keloğlan iydi. Değirmenci Köroğlunun korkusundan girdi domuzluğa.

Keloğlan aldı çekici eline, tarak bir elinde, çıktı taşın üstüne, ·aşladı değirmencioğlu Keloğlan taşı gıran etmeğe. Unluktan yüüne gözüne un serpip başını sardı, Köroğu tanımasın diye. Taşın stünde gıran ederken, Köroğlu ise, yanaştı Kır ile Dor'un yanıa. Baktı, ki Dor yolun üstünde kapanmış kalmış. «Vay, Keloğlan, en Dor'un üstünden kendin atıp kaçma ile, acaba elimden kurtuıbilir misin kel oğlan?». Köroğlu anladı, ki Keloğlan kaça kaça eğirmene girdi. Çünkü etrafa bakıyor, kimse yok. Gediği aştı, ini çukura. Kırat'ı sürdü değirmencinin kapısına, dayandı. Başını zattı Kırat'tan: «Ulan değirmenci!». Değirmenci nasıl Köroğlu'un sesini domuzlukta duyması ile, büzüldü kaldı. Halt etmiş, ki ere. Keloğlan da, kafayı eğmiş, taşı gıran edip, taş ise, her tarafa üz direm hoppuluyor. Bir daha seslendi. «Ulan değirmenci!». Kelğlan başını kaldırdı. «Buyur ağa!». «Gel ulan hele!». Keloğlan seirtti kapıya.» Buyur ağa!». «Ulan değirmenci, buraya bir Keloğın girdi mi?». «Evet evet ağa, girdi. Diya domuzlukta!». «Gel lan, Kırat'ın dizginini tut!». «Ağa korkarım atın beni kapar». Gel ulan! Hayvan ne yapar sana? Tut bakayım Kırat'ın dizginii?». Köroğlu, eliyle, dizginini Kıratın, Keloğlan'a teslim etti. Eğ kılıcı kından sıyırarak değirmenden içeri girdi. Köroğlu domuzığun yanına varana kadar, geriden Keloğlan, Kırat'ın dizginini, ğer taşına çevirdi, Kırat'ın üstüne atladı. Başladı, değirmenin nünde, Keloğlan Kırat'ı oynatmağa. Köroğlu ise, domuzluğun kearına vardı. «Ulan Keloğlan, gel çık ordan!». Değirmenci ağlayaık «Ağa, vallah, ne ben kodda bir urup hak almışım, ne de kimenin ununu iri öğütmüşüm. Ağa, Allaha ayan, ki bana bu iftira, öhtandır. Kimseden fazla aldığım yoktur ağa». Nasıl Köroğlu işi ıladı ise, «Ula eyvah, bana bu deki Keloğlan yaptı».

Köroğlu gerisin geri değirmenden kendini attı dışarı, ki ne atn! Gözünü sevdiğim Keloğlan, Kırat'ı değirmenin önünde hopulatıyor. «Ulan aferin Keloğlan! Hakikat senin hilen çokmuş,

çok beğendim oğlum. Keloğlan, seni koçak defterine yazacağım, koçaklara kaydedeceğim. Bundan böyle Keloğlan, gözümün bebeği oldu. Zaten bana da bir hileli adam lâzımdı».

Kırat'a doğru Köroğlu, yavaş yavaş varırken, Köroğlu bir adım gelirken, Keloğlan üç adım kaçıyor. O yanda, Keloğlan, güle güle başını kaldırdı, dedi: «Ağa, hiç fend ile yanıma yaklaşma! Kırk aferin desen de, inanmam. Allah senden razı olsun, ki ben Dor At'ı götürüyordum, sen elinle Kır'ı bana teslim ettin. Ağa, bunu sen zorunla bana dedin ki tut dizginini. Benim ne kabahatım var?». Köroğlu baktı, ki Keloğlan kaçacak «Ulan Keloğlan, benim bu Kırat'ı nere götüreceksin?». «Ağa, daha duymadın mı? Silistre hükümdarı Hasan Paşa, kız kardeşi Perizat Sultanı bana vermiş. Eğer Kır'at'ı getirirsen Keloğlan, Perizat senindir; getirmezsen kellen keserim Ağa Perizat'ın aşkına bu kadar gurbet çektim, bugüne kadar. Perizat'ın sevdası çiğerimi yaktı». «Ula Keeloğlan, gel gitme! Kırat ımı götürme, oğlum, Ben koçaklarımla bu canımı senin uğruna koydum. Silistreye varayım da, o senin sevdiğin Perizat'ı kılıç ile, Hasan Paşa'dan alayım!». Dedi «Ağa, sana minnetim yok. Ben kendi işimi kendim görebilirim. Yalnız ağa, ekmeğin yemişim; dolu dizgin değirmen kapısında, nasıl teslim ettin Kırat'ın dizginini benim elime? Ben de vaad ediyorum ağa, eğer atın peşine gelirsen, dolu dizgin, ben de Kırat'ın dizginini sana teslim edeyim. Lâkin, şimdi, benim yolumdan, beni etme! Murat üstündeyim duramam». «Ulan Keloğlan, hele gitme! —dedi— Sana, Kırata bir iki saz ile, met edeyim de, ondan sonra git!». Keloğlan ise, «Ağa tez söyle! Benim bir saatım, bir güne bedeldir. Tez söyle beni yolumdan etme!».

Bana verdin bu devanın tamını
Saldın vücuduma dert kitabını
Sakın esirgeme eyi ver yemini
Ala gözlü kız perçemli Kırat'ın

Eyice tara zülüfünü muyunu
Sakın esirgeme onun payını
Vakitten vakite eyi ver suyunu
Ela gözlü kız perçemli Kırat'ın

Köroğlu der sözüm sen eyice dinle
Oğlum kıratımı iyi timar eyle
Her nereye gitsen o yerde yayla
Ela gözlü kız perçemli Kırat'ın

Köroğlu, sazına sözüne nihayet verir vermez, Keloğlan dedi: «Ağa, yeter! Beni yolumdan etme! Murat üstündeyim, bir an evvel kavuşayım!». Gözünü sevdiğim Keloğlan, Kırat'a bir kamçıyı yükleyip, Kırat ise, başladı yol almaya. Köroğlu Kırat'ın izine, tozuna, mahsun mahsun, Kırat'ın gidişini seyrediyor. Keloğlan iki gözden pinhan olur olmaz, Köroğlu, gerisingeri, «Vay Keloğlan, ocağın bata! Kırat gitti elimden. Kuvveti maneviyem kırıldı. Ben şimdi ne yapayım?». Köroğlu ellerini birbirine vurup, ufuılayarak Dor'un yanına geldi. Dor zaten kalmıştı yolun üstünde. Dor'u iteledi. Dor depreşmiyor, yorulmuş. Köroğlu kargının ucu ile, Dor'un da üzerinden takımı aldı sırtına, çırıl çıplak, Dor'u kattı öne, kargının ucu ile dürte dürte başladı Çamlıbel'e doğru Köroğlu gelmeye.

Köroğlu Çamlıbel'e doğru gelsin, gel haberi Çamlıbel'den verelim! Erzurum'lu Demircioğlu Kenan, Kenanlı Reyhan Arap, bir de Han Ayvaz, bunlar bacadan Köroğlu'nun yolunu gözlüyorlardı bir, ikincisi hele bakalım, ki ağamız Keloğlan'ın başını neyin üstünde getirecek. Bunlar böyle umutla gözlerken, Ayvaz ise dedi, ki: «Daha, ne ise, yolun birinden bir yolcu geliyor. Her halde, o adam çerçiye benzer. Hem atının üstü dolu, hem de sırtı dolu». Reyhan Arap gözlediği gibi Ayvaz'a dedi, ki «Ulan, çerçi değil! Herhalde, nalbant geliyor atlarımızı çakmaya. Vaktidir atlar çakılacak, nalbanttır gelen. Biraz ihtimal nalı mıhı fazla sırtına atmış». Bunlar, böyle konuşurken, Demircioğlu seyretti. Güle güle, eğer Ayvaz'a, eğer de Reyhan Arap'a dedi: «Ulan, amma ferasetliymişsiniz a... O gelen, ne nalbant, ne de çerçi. Köroğlu Kırat'ı vermiş Keloğlan'a, Dor atı almış, Dor at da, yorulmuş oğlum, kargının ucu ile dürte dürte getiriyor». Demircioğlu Ayvaz'a dedi, ki «Ayvaz!» —dedi—. «Buyur ağa!». «Ayvaz, bir adamın hırslı vaktinde, bir adamı eğer huylandırırsan, tadı orda çıkar. Keloğlan her halde değirmende öyle, Köroğlu'na bir fent etmiş, ki Keloğlan'ın bu ettiği fendi, dünyanın sonuna kadar, dillerde söylenecek. Köroğlu, Dor'u alayım derken, Kır'ı vermiş. Ulan, hırslı zamanda bir adamı huylatmak, çok iyi olur. Gel kapıları kilitle Ayvaz! Köroğlu gelir kapıya yanaşır, kapıyı dövdüğü zaman, sen pencereden, aç, aşağı seslen, ki kimdir o? Ama, hırs ile seslen! Köroğlu başını kaldırır sana der: Ulan, gel aç pis itoğlu it! Tanımadın mı beni? O zaman, ben sana ne öğretirsem, Ayvaz onu söyle! Hele bu Köroğlu'na birkaç tane bet söz söyle! Niye değirmene girdi, ki Keloğlan da bu

fendi buna etti, Kırat'ı elinden aldı da Dor'u verdi. Bu gitti Keloğlan'ı öldürmeye atı da verdi üstelik».

Ayvaz'ın aklını çaldılar, Reyhan Arap ile Demircioğlu Ayvaz'ı kandırdılar, kapılar kilitlendi. Lakin eğer Köse'nin, eğer de diğer koçakların, haberi yok idi. Sade bunların üç tanesi birbirleri ile bacada konuşurken gördüler. Köroğlu ise, Doru Çırpıcı Çayırları'na iteleye iteleye getirdi. Çırpıcı Çayırları'nda doru bıraktı. «Kal burda, Allah cezanı vere geberde otla!». Takım sırtında yanaştı kapıya. İteledi, ki kapı kilitli. Tekme ile, kapıyı, hırs ile vurur vurmaz, Ayvaz pencereyi açtı. Aşağı bağırarak, «Kim o?» dedi. Köroğlu başını kaldırdı. Ayvaz'ın seslenmesini gördüğü gibi, zaten Keloğlan'ın ettiği fent, Köroğlu'nun bıçak vursan, kanı çıkmıyor. «Ulan, —dedi— pis itoğlu it, tanımadın mı beni?». Geri döndü, Demircioğlu'na. «Ne diyeyim?». Demircioğlu dedi, ki «Hele en evvel değirmene niye girdin, sor!». Aldı Han Ayvaz, saz ile, bakalım Köroğlu'na ne diyecek:

Niçin girdin değirmene
Atı verdin Keloğla'na
Geri döndün yana yana
Pazarın mübarek olsun

Peşine kuş gibi uçtun
Akibet o yolda şaşdın
Dor ile Kır'ı değiştin
Pazarın mübarek olsun

Atı verdin oldun hasta
Ben seni sanardım posta
Kaç bin tümen verdin üste
Pazarın mübarek olsun

Avlayan avcı avan izler
Her yerden bir yardım gözler
Gelişin nalbanta benzer
Pazarın mübarek olsun

Ayvaz der avın izlersin
Gayrıdan himmet gözlersin
Şimdi çerçiye benzersin
Pazarın mübarek olsun

Han Ayvaz saz ile söz ile, Köroğlu'na, acı acı söz söyleyip, pencere içinde meğer, Ayvaz'ın ağzından çıktığı kelâmlar, Köroğlu'nun ciğerini deler, geçerdi. Çünkü, ezeli ezelden, dedelerimizden, babalarımızdan kalan bir sözdür. Hakikat de bir adam bir adama düşüne düşüne sözü söylesin! Aşıklar bazan bir birine sorgu sorar da; Biri demişti :

O nedir ki meler gelir
O nedir ki eler gelir
O nedir ki deler gelir
Yarası var kanı çıkmaz

O buluttur meler gelir
O yağmurdur eler gelir
Kötü sözdür deler gelir
Yarası var kanı çıkmaz

«İyileşir kılıç yarası, iyileşmez dil yarası.». Bu sebeptendir, ki bir adam, her vakit elindeki hatayı, dilindeki kem sözü, daima düşünsün. Söyleyeceği kem sözü bir adam, en evvel kendine lâyık tutsun! Eğer kendine iyi ise, karşıya da iyi gelir.

Şimdi, Köroğlu, Ayvaz'ın sözleri, Köroğlu'nu gayet küstürdü. Son olarak Han Ayvaz Köroğlu'na dedi, ki «Ağa, Kırat ile seni tanırız. Eğer Kırat gelirse, kapı açılır, Kırat gelmezse, sana kapı açılmaz. Ağa, nasıl bokladınsa, git öyle pakla! Kırat'ı nasıl verdin öyle de Keloğlan'dan al!». Köroğlu'nun devrişhan elbiselerini, pencereden aşağı, Han Ayvaz bıraktı. «Aha da devriş elbiselerin!».

Köroğlu devrişhan elbiselerini alıp koltuğuna vurdu. Piyade olarak, gerisin geri, küskünlük ile, Keloğlan'ın gittiği yola ,Köroğlu, döndü.

Meğer beyler Köroğlu geri dönmesine, Demircioğlu Ayvaz'a dedi, ki «Ayvaz!» dedi. «Buyur!». «Köroğlu'nu küstürdük oğlum. Eğer Köse duyarsa, Köse bu acıyı bize koymaz. Köse birer sille vururs a, geçmişlerimize kavuşturur. Gelin, koçaklara da tenbih verelim, Köse'ye haber vermesinler Köroğlu'nun gelişini, Kırat'ı verdiğini Köse duymasn!». Dediler, ki «Ya Doru ne edelim?». Dedi : «Saklayalım!». Bir adam çocuk hırsız evden olursa, öküz bacadan da gider demiş. Dor atı sakladılar. Demircioğlu bin dokuz yüz doksan dokuz Köroğlu'nun keleşine, gizlice tenbihledi, ki «Köse'ye haber vermeyin

Köroğlu'nun geldiğini!». Sade Köse Kenan biliyor ki Köroğlu Kırat'ı binip de Keloğlan'ın peşine gidiyor!. Koçaklar dediler : «Baş üstüne!». E, Demircioğlu bin dokuz yüz doksan dokuz keleşin en başı idi.

Şimdi beyler, bu esrar bir müddet saklandı, saklanmada olsun! Gel haberi Keloğlan'dan verelim! Keloğlan ise, gece gündüz Kıratın üstünden Silistre'ye giderdi. Günlerin bir gününde, Keloğlan Silstre'ye yakın vardı. Silistre'ye kaldı bir saatlık yolu. Meğer, Silistre'den, yolcunun biri çıkmış, heybe omuzunda köyüne giderdi. Keloğlan yolcunun önünü aldı. «Ulan delikanlı!». «Buyur!». dedi. Keloğlan : «Ulan, gel, geri dön! Silistre hükümdarı Hasan Paşa'nın sarayına çık! Hasan Paşa'ya müjde haberi ver, ki ulan, bak, Keloğlan deme ha, de, ki Damat Bey Kırat'ı getirmiş. Vezirleri ile beraber, eğer Damat Bey'e selâmlığa çıkarsa Damat Bey Kırat'ı sana teslim eder Yok, eğer Damat Bey'i karşılamazsa, bir daha Kırat'ı geri döndürüp sahibine götürecek. Hem Kırat'ın geldiğini müjde ver, hem de böyle söyle!». «Ulan, bak, Keloğlan bahtına düştüm! Sen gelme, barı ben gideyim, haber vereyim, müjdeyi ben alayım!» dedi. «Git! Ben buradayım.».

Yolcu ise gerisin geri dönerek Silistre'ye vardı. Bir tanış dükkanına heybesini koydu, Hasan Paşa sarayına çıktı. Meğer, Hasan Paşa, vezirleri ile oturuyor. O aralık, Hasan Paşa da, Keloğlan'ı vezirlere söylüyordu : «Keloğlan gecikti. Acep Köroğlu Keloğlan'ı tuttu mu? Acep Keloğlan ne oldu?» diye konuşurken, delikanlı içeri girdi. Dedi : «Paşam müjdemi ver! sana bir müjde haberi getirdim.». «Oğlum, değerli müjde ise, verdim» «efendim dedi damat Bey'in Çamlıbel'den Köroğlu'nun Kırat'ını getirmiş, şehirden dışarı, beni müjdeci gönderdi, Eğer vezirler ile sen, Damat Bey'e karşı çıkarsan, çık; çıkmazsan bir daha atı sahibine götürecek».

Hasan Paşa bu müjdeyi duyduğu gibi, geri döndü, vezirlere dedi, ki : «Ey vezirler, ben şimdi bir Keloğlan'ın ayağına karşı gitsem, bu Silistre halkı benim üstüme gülmez mi?». Beriden Kâhya Bey ayağı kalktı, dedi : Efendim şimdiye kadar diyordun, ki Kâhya Bey, ya kırat, ya kellen! İşte, Kırat'ı getiren getirdi. Eğer karşı çıkmazsan, bu Keloğlan bir daha Kırat'ı gerisin geri görürür sahibine.» O zaman, Hasan Paşa, mecbur, vezirler ile beraber kalkıp, sarayından indi Keloğlana karşı gitmeye.

Meğer, Hasan Paşa'dan evvel Silistre'nin halkı duydu. E, bir adam duyarsa, yüz adama haber verir. «Ulan, bu Silistre'den giden

Keloğlan, Köroğlu'nun Kırat'ını getirmiş.». Kırat'ın Kırat olduğunu Silistre halkı duymuştu, amma Kırat'ın kendisini hiç gören yoktu. Meğer Silistre'nin halkı, yediden yetmişe kadar, Kırat'ı görmek için, Kırat'ın seyrine döküldüler. Keloğlan öyle baktı, ki Silistre halkı geliyor. Keloğlan başından papağı eğdirdi. «Ulan, bu kadar millet, bana karşı geliyor!...». Keloğlan, kendini Kırat'ın üstünde kurarak, başladı Kırat'ı oynatmaya. Ocağı batsın Kırat'ın! Köroğlu'ndan o kadar örnek almıştı, ki Kırat da Köroğlu'nun oyununu oynardı. Kırat'ın oynamasına, Hasan Paşa, Silistre halkı, vezirler görüp, bir gönülden bin gönüle uğradılır. «Ulan, aferin Keloğlan! Hakikaten yiğitoğlu yiğitmişsin, ki Köroğlu'ndan bu Kırat'ı çaldın getirdin!». Nasıl kellik dilinden çıktı ise, Keloğlan Kırat'ın başını gerisin geri döndürdü. «Ulan, nere Keloğlan?». Dedi : «Efendim, yine mi Keloğlan? Dilin varmıyor mu bana Damat Bey demeye?». «Ulan Keloğlan, dilim şaşırdı, birden bire boş bulundum, dedim. Aferin oğlum Damat Bey, aferin!». «Hah, a, böyle. Senin benden neren artık, sen de bir meniden ben de.».

Hasan Paşa Kırat'ın yanına gelir gelmez, Keloğlan Kırat'tan aşağı indi. Hasan Paşa, Kırat'ın üstüne bindi, Silistre'ye içeri girdiler, Keloğlan Kırat'ın diginini tuttu. Çeke çeke, o, ki şehre vardılar, Keloğlan dedi, ki «Efendim, sevdiğim Perizat'ı, hemen Perizat'ın elini elime teslim edersen, ben de, Kırat'ı teslim ederim». Hasan Paşa, ise nikah kesilmişti başından, «Ulan Damat Bey, hakikaten, ben bir hükümdarım, sözüm sözdür. Lâkin, Damat Bey, sen benim kız kardeşim Perizat'ı, evin bir çöplüktür, oğlum götürme! Gel, seni bezedelim, hamama yollayalım, akşama Perizat'ın köşkü sarayında kal oğlum!». Dedi: «Efendim, o da, daha iyi, iki cihan iyiliği». Perizat'a gelinlik elbisesini giydirdiler, Keloğlan'a da güveyilik elbise. Keloğlan'ı, Hasan Paşa, yolladı hamama. Hamamda çimdirdi, bezettiler. E, İnsanı gösteren de elbisedir. Dedelerden babalardan kalan bir sözdür: «Akça sayış öğretir, esbap yürüşü öğretir». O zaman, akşam oldu, ki Keloğlan ile Perizat'ı verdiler zifafa. İki aşık, maşuku ile, maksutu murada erdi. Allah cümle hasretleri de hasretine, muradına kavuştursun!.

Meğer, gözünü sevdiğim Kırat, Hasan Paşa'nın, bir tavlasına çektiler Kıratı, Kırat eğer yerini gördü, garip, eğer de sahibi yok, Kırat betledi. Öyle Kırat betledi,ki daha Keloğlan'ı da bırakmıyor, imlahorları da koymuyor. Hasan Paşa, Kırat kaçmasın diye, kapıyı kilitledi. Bacadan kıratın arpasını suyunu veriyorlar. Meğer beyler,

Köroğlu Kırat'ın nasıl Çamlıbel'de kolanını çekmiş ise, Kırat'ın üstünde takım çekili, kolanlar Kırat'ın, öyle kaldı. Kırat böyle, bu hal ile kalsın zindan içinde. Haberi Köroğlu'ndan verek:

Köroğlu ise, gece gündüz, gide gide Kırat'ın peşine, Silistre'ye, günlerin bir gününde, Köroğlu dizden takattan yoruldu. «Ulan eyvah! bu kadar Kırat'ın üstünde, dağlar dereler geçerdim, yorgunluk, susuzluk, açlık bilmezdim! meğer ise, şimdi yayan gidiyorum. Ayaklarım yoruldu. Vücudum yoruldu. Açlık kâr etti». Bakalım, yayan yolculuk hakkında, susuzluk açlık hakkında, Köroğlu dalını bir çimene karşı vererek, bakalım, piyade yolcular hakkında, dertli dertli, Köroğlu, saz ile, söz ile ne feryad-u figan kılmış :

Felek oturtdurdu aptal postunda
Gezmemiştim onun bunun kastinde
Çamlıbel'de güzel kırat üstünde
Gezip yürüdüğüm günler nic' oldu

Şimdi leke buldum işin sonunda
Alemin arzususu o süphanımda
Neçe bir harplerde düşman önünde
Kırat'lar gezdiğim günler nic' oldu

Köroğlu der gezdim kubbeyi hanı
Bize yardım etsin keremler kânı
Felek dünden düne uğrattı beni
Kılıç kuşandığım günler nic' oldu

Köroğlu, sazına sözüne son verip, Köroğlu'nun saz ile, dalını çimene karşı verip, bu feryad-u, figan ehli diller demiş :

«Acının kahrini çekmeyen ne bilsin, balının kadrin! Yoksulluk görmeyen adem, ne bilsin malının kadrin! Cefayı çekmeyen adem ne bilsin, safanın kadrin!».

«Öyle ya, Kırat'ın üstünde giderdim. Ne susuzluk ne açlık ne de yorgunluk! Lâkin, şimdi, piyade, hem açlık, hem susuzluk, hem de vücuduma kâr etti!». Körolu, yine devrişhan, elbiseler koltuğunda, başladı Silistre deyin gitmeye, güne bir menzil, gece gündüz gide gide.

Meğer, Keloğlan Silistre'de, Hasan Paşa kız kardeşi, Perizat Sultan'la nail-i murat olarak, öyle kendini, Keloğlan, Perizat Sul-

tan'a alıştırmıştı, ki eğer Perizat'ın sevdiği Keloğlan, bir saat tez geleydi, Perizat pencereden gözlerdi, ki «Sevdiğim nerde kaldı?». Çünkü mal malamatı örttü. Cici elbise Kleoğlan giymiş, bir kara papak başında. Çünkü, yakası bir karış, daha kellik mellik gözükmüyor. Cenab-ı Allah, kimseyi yok etmesin! yoksulluk ateş bir gömlektir, her vücut giyemez, her vücut da, giyse, dayanmaz.

Günlerin bir gününde, Köroğlu, Silistre'den içeri girer girmez, devrişhan elbiselerini aynına giyindi, mervane külahı örttü başına. Bir kolunda keşkül, bir elinde asa, bin dokuz yüz doksan dokuz tesbih elinde. Sakalı taktı. Silistre halkı görenler, Köroğlu'nun boyu çınar gibi, meğer, sakal ak apak, Silistre halkı, «Olan, böyle de, heybetli devriş olur mu? Hele, bu adam, hiç mi beli eğilmemiş, hele ihtiyarlığa bak, sakala bak, boyuna bak!». Silistre halkı devrişi seyrederken, devriş ise, Keloğlan'ın korkusundan, Hasan Paşa sarayına çıkamadı. Neden? «Keloğlan beni, bu kılıkta da, olduğum, tanır. Hele ben, bu Silistre'de bir müddet dolanayım! Belki, Keloğlan'a dışarda rastlarsam, hele bakayım, ki Keloğlan beni tanıyacak mı, yoksa tanımıyacak mı?». Keloğlan'ın korkusundan, Köroğlu Silistre hükümdarının sarayına varamadı.

O günsü gün, Silitre çarşılarını dolana dolana, öyle geldi, ki bir çarşı camisi, cemaat, öyle ile ikindiyi, fazla gelir. Köroğlu ise, kendi kendine, dedi, ki «Hele ben, bu cami havlusunda bir müddet cindarlık yapayım! bakayım, ki ayine-i devran neler gösterecek?». Köroğlu, bir ufak çekmece, bir kaç defter, bir divit, bir kalem, o zamanın devri, caminin avlusunda postu kurdu. O caminin içine gelen cemaat, gelir, görür.

Gördüler, ki bir devriş, önünde bir çekmece, altında bir post. Birisi dedi, ki «Devriş baba, ne yapıyorsun?». Dedi: «Efendim, ben gördüğünüz şahıs, on iki kalemdar elimden gelir. Hem devrişim, hem cindarım, hem mollayım, hem aşık». «E, devriş baba, acaba, kağırt yazıp da, muska verebilir misin?». «Ooo, efendim, zincirlik delileri akıllatmışım». «Devriş baba, bir haftadan beridir, benim uykum kaybolmuş. Bana bir uyku kâğıdı veremez misin?». «Vereyim, vereyim efendim! otur hele yazayım!».

Bu adam Devrişin yanında oturdu. Köroğlu ise, bir rabbiye sirde yedi yanlışı var, ne bilsin, ne yazsın! Köroğlu kalemi aldı, divide sokup, nihayet bir çizgi bir yana, bir çizgi bir yana, oyanı

buyanı çizip, «Hey yarabbi, el benden şifa senden» katladı kağıdı. Bu delikanlıya dedi, ki «Oğlum, aha, bunu akşam olur, yastığın altına koyar, yatağına yatarsan. İnşallah bu gece uyursun oğlum!».

Meğer beyler, hakikaten ezeli ezelden, babalarımızdan, dedelerimizden kalan bir itikattır, ki «Veren de değildir, alan değil, umuru, teslim Allah'a ol!». Bu delikanlı, itikat ile, devrişin elinden o muskayı alıp, elini cebine soktu. O vaktin akçası, devrişe bir sadaka verdi. Velhasıl, bu adam, akşam oldu, geldi evinde hanımına dedi, ki «Hanım, bugün cami avlusunda, bir garip devriş, bana bir uyku kağıdı verdi. Hele, bunu, yataklarımı serdiğinde, yastığın altına koy!». Meğer, o adam, hulus ile aldığına mukabil, o günsü gün yatağa girer girmez, sabaha kadar o adam başladı uyumaya. Hiç ayılmadı. Sabahtan, o delikanlının hanımı, sevine sevine kocasını, hab-ı nazdan sesleyip, dedi: «Herif, hakikaten, bu devriş keramet sahibi bir adam. Bu gece hiç ayılmadın». Delikanlı sevinerek, elbiselerini giyinip, o camiye gelen cemaata, cami avlusundaki oturan devrişi tarif etti.

E, efendim, dilden dile, Silistre içine, devrişin marifeti dağıldı. Meğer bu gibi şeylere kadınlar fazla meraklıdır. Neden? Çünkü fala inanma, faldan geri kalma demiş. Küllü müneccimün kezzap. Gelip geleceği, Cenab-ı Allah, sevgilisine bildirmemiş.

Kadınlar dökülerek, kimisi, «Devriş baba, kocam beni, benden, hazlanmıyor. Bir şirin kağıdı yaz!». «Peki, kızım peki!». Kimisi, «Devriş baba, kocam eve gelmiyor, kötü yolda dolanıyor. Başını çevir.» «Peki iyi kızım!». Her biri bir türlü hali var. O zaman Köroğlu gelen gelinden kızdan para alarak her birine bir türlü yazar verirdi.

Meğer beyler, bu halka, böyle. Hasan Paşa'nın vezirinin hanımı, hamama gidecek, boynunun altınlarını, incilerini, kolundaki bileziklerini aynından, koynundan açarak, eski kadınlar, başlarındaki saçına bir de bir örük ilave ederlerdi, ulak. Çünkü, kadını gösteren saçtır, erkeği gösteren bıyık. O zaman, bu kadın ise, ulaklarına emaretini sardı, mendile düğledi, sandığa koyayım derken, bir duvar deliğine soktu. Haynan. Meğer, bu kadın bilir, ki sandığa koydum emaretleri. Bohçalanıp, beslemesi ile, vezir hanımı kapıyı kitledi, başladılar, hamama gitmeye. Çünkü, hanımlar, bir hamama, bir toya, bir davete giderken, emaretlerini takmaz-

lardı. Neden? Fukaranın ailesi görüp de yerinmesin, heveslenmesin. Asıldan nesilden hanedan adem, benlik ile oturmaz, benlik ile kalkmaz.

O zaman, yuyunup yıkanıp, cariyesi ile vezir hanımı, çıktı geldi. Kapısını açtı, akşam elattı sandığa, ki emaretlerini aynına taka. Sandığı açtı, ki emaretler mendili ile yok. O zaman vezir hanımı ağlaya ağlaya akşam oldu, kocası gelip konu komşu duydular. Vezir geldi, ki hanım ağlıyor. «Hanım hayır haber?». Dedi: «Herif, ben hamama giderken, hırsız kapıya anahtar uydurmuş, açmış, sandıktan mendil ile emaretlerimi almış gitmiş». E, vezir baktı, ki zaten giden gitmiş. Dedi : «Hanım, canımız sağ olsun! Gitmiş gitmiş. Ne yapalım? Ağlama bakalım! Allah büyüktür».

O zaman, hanım o geceyi sabah etti. Vezir geçti gitti, Hasan Paşa sarayına. Konu komşular geldiler, vezirin hanımının yanına, dediler: «Hanım, senin evine hırsız girdiyse de, muhakkak, ki yüzümüze bir şey demesen, kalbine gelir, ki komşular mı etti acep?». Filan cami avlusunda bir devriş var. Gel, bir de hırsızını o devrişe baktıralım! Bakalım, senin kapına kim girmiş! Emaretlerini kim götürmüş? O devrişi, çok met ettiler hanım.» Vezir hanımı, «Peki gidelim!».

Kapıyı kitleyip bir takım konu komşusu ile beraber, meğer, Köroğlu'nun başını caminin avlusunda, gelin kız, sarmıştı. Vezir hanımı olduğuna, kadınlar kiyam etti, yol verdiler. Vezir hanımı geldi Köroğlu'nun yanına. E, Köroğlu olduğunu bilmiyor, bir devrişhan. «Devriş baba!». «Merhaba hanım!» dedi. «Devriş baba, benim bir itiğim var. Bak bu itiğimi bulabilir misin?». «Hay Hay efendim, otur bakalım!». O zaman, hanım devrişin yanına oturdu. Köroğlu ise, açtı defterlerini, başladı defterlerine bakmaya. Hanım baktı, ki devriş defterlerini tabaka tabaka kaldırıyor, ama defterlerde hiç yazı yok. E ,vezir hanımı, okur yazar. O zaman, devrişe dedi, ki «Devriş baba!». «Buyur hanım!». «Sen ne bakıyorsun devriş baba? Şu defterlere bakıyorsun, ama hiçbir eser yok». Köroğlu ise, güle güle, vezir hanımına dedi, ki «Hanım, benim bu kitaplarım beyaz mürekkep ile yazılıdır kızım, benden başka kimse okuyamaz». «Öyle mi?». «Evet!». «De bakalım!». dedi.

Köroğlu, bir kaç tabaka çevirdi; o yanı, bu yanı. Ama, kalbinden de, «Ulan, ne ahmak bir hanım, yitiğini bana bul diyor, ben ne bileyim senin yitiğin nerede?». Nihayet, Köroğlu ise, «Ben bu

hanıma bir cevap diyeyim de, başımdan def edeyim de, beş on kuruş versin, gitsin!». Düşüne düşüne, başını kaldırdı, vezir hanımına dedi, ki «Hanım!». Dedi: «Buyur devriş baba!». «Hanım, —dedi— bizim kitap, senin yitiğini bir duvar deliğinde, kıl arasında gösteriyor». Nasıl söylemesi ile, vezir hanımının hatırına geldi, ki «Evet, ben bu mendili başımın ulağına sardım, duvarın deliğine koydum».

O zaman, aklına geldi karının. Ellerini vurup, devrişi alkışlayarak; «Devriş baba, sağ olasın! Hakikat hatırıma getirdin yitiğimin yerini. Dersen, elin ile, bilir misin, elin ile mi koymuştun». Elini cebine sokup, devrişe çokca bir para vererek, yanındaki gelin kıza, devrişin kerametini marifetini söyledi.

Köroğlu ise, kendi kendine, «Hey ya Rabbilalemin, benim bu hanımı başımdan def etmeme, senin ras getirmen! Söyleyen sen idin, söylettin!». Köroğlu da sevindi.

Meğer beyler vezir hanımı, o günsü gün gelip, keyfli, emaretlerini taktı. Akşam oldu, vezir geldi, ki hanım keyfli, emaretler aynında. «Hayır haber hanım inşallah emaretler bulundu mu?» dedi. «Gel efendi gel! Filan cami avlusunda, bir devriş var. Sabahtan git, o devrişin elini öp de, duasını al! öyle bir devriş ki yitiğin, yer be yer, yerini dedi.». Hanım ise, o kadar devrişi met etti, ki vezir de candan hayran oldu devrişe.

O gece geçti beyler, sabah açıldı. Hayırlı sabahlar cümle ehli islam uzerine açılsın inşallah! Vezir ise, gelip Hasan Paşa sarayına, hanımdan aldığı gibi, vezir vüzeralara, Hasan Paşa'ya, devrişi, giyaben, başladı metetmeye. Dedi: «Efendim, bizim hanımın yitiğini, dersin devriş eliyle koymuş, yer ve yerini demiş. Bu devrişte çok keramet var imiş. Hem de, cindarlığı, bire bir. Acaba senin Kırat'ını bu devriş akıllatır mı? Muhakkak, ki biliyorum, akıllatır. Bu devrişi seseliyelim!».

Hasan Paşa, nasıl vezirden bu haberi işitti ise «Hele sesliyelim bu devrişi! Bakalım, ki bizim Kırat'a, belki dünya ayeti ile, şahit olmuştur. Belki, Kırat'ım akıllanır.».

O zaman, devrişe bir adam gönderdiler. Cami avlusuna gelerek «Selamünaleyküm devriş baba!» «Aleykümselam efendim!». «Devriş baba, al tasını tarağını, kitaplarını al!». «Niye?». «Hükümdar Hasan Paşa, seni sarayında istiyor.». Devriş ise, baktı, ki «Gitmesem, ben bu Silistre içindeyim, emire başım bağlıdır,» Her hangi millet olursa olsun, başındaki devletine, milletine, vatanına asi

olmasın!. Allah, hiçbir zaman devletimizi, milletimizi, vatanımızı, eksik etmesin başımızdan! Her vakit amire itaat lazımdır. O zaman, devriş, «Peki efendim, baş üstüne, gideyim geleyim!». Kitaplarını koltuğuna vurarak Hasan Paşa sarayına elçi ile çıktı.

Meğer sedir başında, Keloğlan kürkü giyinmiş oturuyor. Bir kara papak Keloğlan'ın başında, devrişin girişini Keloğlan karşılayıp, gördüğü gibi, anladı, ki Köroğlu devriş kılığına girmiş. Keloğlan tanıdı. Gülümsediğine karşılık, Köroğlu anladı, ki «Keloğlan da beni tanıdı.». Köroğlu, girdiğine pişman oldu. Kapı ağzında durunda, beriden Keloğlan, «Buyur devriş baba, buyur! Niçin durdun? Gel ileri, korkma devriş baba! Her vakit, büyük makamdan zarar gelmez, buyur devriş baba!». Keloğlan, bir işaret verdi, Köroğlu'na, ki eliyle, bu kellem ayağının altına! Hiç korkma!», işaret ile Köroğlu korkmasın diye, bir yer gösterdiler, devriş oturdu.

O zaman, kahve verdiler. Devriş içtikten sonra, vezirin biri ayağa kalktı, dedi : «Devriş baba, hükümdarımızın bir küheylanı var, Kırat. Bu atı, eğer akıllandırırsan dilini dolandır! ücretini iste!». Köroğlu dedi : «Efendim, ben atı görmeden, size şimdi cevap veremem.». Beriden, Keloğlan, «Hay hay, devriş baba, hay hay, gösterelim atı! Gör, her ne ise bu atın hastalığı, akıllat bu atı, hükümdarımız binemiyor.». «Baş üstüne efendim, ben böyle atlar öyle hastalar iyiletmişim!». E, Köroğlu anladı, ki Kırat'ı bana akıllattıracaklar. E, Kırat beni gördü mü, zaten akıllanır. Lâkin, o mecliste, bir Keloğlan, Köroğlu olduğunu tanıdı. Daha kimse bunun Köroğlu olduğunu bilen yok. Eğer bilseler, pare pare kılacaklar. Lâkin, Keloğlan ise, «Ulan, ben alacağımı aldım. Köroğlu'nun ekmeğini yemişim, düşman niye olayım? Neme lazım? Malı. Atını götürür, götürsün. Köroğlunu ele vermem.». Köroğlu otururken, sazın kulakları gözükmesi ile, Hasan Paşa dedi, ki «Devriş baba, şu kucağında nedir?». Dedi : «Efendim, devrişler kalender olur, on iki tarıkat bendedir, hem devrişim, hem cindarım, hem mollayım, hem aşık.». «E, devriş baba, aşıklığın varsa, bir iki gönlümüzü eğle! Bir iki, sazını, sözünü, sohbetini kılalım!«. «Hay hay efendim, siz emredin, ben de diyeyim!». O zaman Köroğlu, aldı sazı. Bakalım, Hasan Paşa divanında, Hasan Paşa'ya, ne, saz ile, met etmiş :

Dünyada çekersin şahım bir çile
Halk-ı alem aşık halk eden güle
Akibet bir kula edersen hibe
Yanıp da ciğerin pişecek şahım

Dünyada kimsenin sözünü tutma
Bülbül gibi elin bağında ötme
Akibet yalınız bir yere gitme
Dağ başında yolun şaşacak şahım

Devriş Ali söyler bu vasf-ı hali
Gece gündüz dinler hem tutar dalı
Meşhur cevap Ebucahil misali
Guy eşiğen guya düşecek şahım

Sazına sözüne, Devriş Ali, nihayet verir vermez, o zaman, Hasan Paşa başını kaldırdı. Oturan devrişe dedi, ki «Devriş baba!». «Buyur efendim!». «Devriş baba, gidelim, benim Kırat'ı gör!». «Hay hay efendim, gidelim!».

O aralık, hizmetçiler içeri girdirler. Meğer, vakit önleyi bulmuştu. «Efendim, —dediler— yemekler, hazır!». Hasan Paşa duyması ile, «Pekâlâ oğlum, getirin yemekleri, yemeğimizi yiyelim de öyle gidelim! Devriş baba, otur, öğle yemeğini yiyelim gidelim;». «Hay hay efendim, yiyelim!».

Sofralar kuruldu, Hasan Paşa sarayında, oturdular öyle yemeğine. Devrişi, vezirler, Hasan Paşa, aldı kendi sofrasına. Meğer beyler, Köroğlun'un adeti, her nereye gitse bile, yiyişi nasılsa, e, bir adam, ahlakı, tabiatını, ölene kadar, malum a terketmez, Köroğlu kollarını çemirledi. Lâkin, onun orda, Köroğlu olduğunu Keloğlan'dan başka, kendinden başka, bir Cenab-ı Allah'tan gayri, kimse bilmiyor. Ufak tefek yemekler kalktıktan sonra, Köroğlu pilava pençe ile, o, ki Köroğlu pençesini vurur pilava, bir davar kellesi kadar pençevi kaldırdı. Devrişin yiyişine baktı vezirler. Eğildiler, birbirlerinin kulaklarına, gizlice fısıldadılar : «Biz Köroğlu'nu görmemişiz. Lâkin, duymuşuz, Köroğlu lokması iri olurmuş. Olmaya, ki bu devriş Köroğlu ola, devriş kılığına gire, gele huzuru divanımıza çıka!» Hasan Paşa'nın eğildiler kulağına, dediler : «Paşam, dillerde söylenir, ki Köroğlu lokması büyük olur. Olmaya, bu devriş Köroğlu ola, kılığı değişe?». Dedi : «Efendim, ben de duymuşum, hele Damat Bey'e soralım bakalım!». Meğer, gizli fısıl fısıl, Köroğlu işitmişti, duymuştu. Lâkin, aldırmıyor. Ne yapsın? Eğildiler Keloğlan'ın kulağına. «Damat Bey, hele bir iyi sıkla! olur, ki bu devriş Köroğlu olur. Kılığını değişir, tebdil kılık olur, gelir.». Keloğlan vezirlere, Hasan Paşa'ya dedi : «Efendim, her gördüğünü, bir adam, baba-

sına benzetirse, vay gelir annesinin başına. Siz her gördüğünüzü Köroğlu sanırsanız, baksana bu devriş de kaba adam, lokması iri, demek, Köroğlu lokması iri olduğu için, daha dünya yüzünde, iri lokma vuran yok demek, ben bir kere Köroğlu'nun Çamlıbeli'nde altı ay kalmışım, Köroğlu değildir.». «Öyle midir?». Damat Bey, «Evet evet!».

Nihayet, Keloğlan, tahammül edemedi, başını kaldırdı. Pilava pençe vuran devrişe dedi, ki «Devriş baba, sakın gönlüne güç getirme! Birisine benzettiler de seni, benden soruyorlar, ki bu devriş Köroğlu mudur? Ben de, bunlara diyorum, her gördüğünüzü Köroğlu'na benzetmeyin! Ben Köroğlu'nu tanırım, bilirim. Devriş baba, sen yemeye bak! bizim konuştuğumuz, senin için değil, başkası için!». Meğer, Keloğlan mahsus sözü açıkladı, ki çünkü Köroğlu'na sözü boş veriyor, yani, ki «Korkma bildiğin gibi ye!».

Köroğlu, Keloğlan'ın aha bu açıkca sözüne, gayet candan inandı. Neden? Anladı, ki «Bu Keloğlan benim esrarımı saklıyor.». Köroğlu karnını doyurduktan sonra, Hasan Paşa «Buyur devriş, baba, gidelim!». «Efendim, gidelim!». dedi. Hasan Paşa, Kâhya Bey, Damat Bey on iki vezir, saraydan kalkıp, devriş ile konuşa, konuşa, Kırat'in zindanına geldiler.

Meğer, kapı kilitli idi, Kırat'ın, o güne kadar, arpasını suyunu bacadan atarlardı, Kova ile, kement ile : Hasan Paşa dedi, ki, «Devriş baba, kapıyı açıp, bu atı sana gösteremeyiz.». «Niye efendim?». «Yok, at delidir, boşanır kaçar. Bacadan sana gösterelim atı, bacadan gör!». Dedi : «Efendim, beni niye getirdiniz buraya? Deliyi akıllatmak için. Ben, öyle deliler akıllatmışım, ki verin anahtarı bana, benim önümden hiç bir adam, hiç bir adam kaçamaz. Ben, bir afsun okur üfürürüm, o deli dediğini at, yer be yer, donar kalır.». Beriden, Keloğlan dedi : «Efendim, bu devriş keramet sahibine benziyor. Ver bakalım anahtarı eline!». Devrişin eline anahtarı verdiler, devriş kapıyı açtı.

Meğer beyler, Kırat ise, eğer sahibini göresmiş, eğer de yerini göresmiş, nasıl Köroğlu başını kapıdan içeri uzatır uzatmaz, gözünü sevdiğim Kırat kişniyerek sahibini gördüğü gibi, tanıyarak, Kırat, başını Köroğlu'nun omuzuna koydu, başladı gözlerinden Kırat'ın, fıldır fıldır, yaş inmeye. Devrişin arkasından, Hasan Paşa, vezirler, Kâhya Bey, Damat Bey bakardı. Birisi, Hasan Paşa'ya dedi, ki «Efendim bak, bak bu devrişin kerametine! O delilenen at, bak,

nasıl başını omuzuna koymuş da, duruyor. Hakikat, bu devriş, bu atı akıllatır.» dedi.

Meğerse, hayvan ise, sahibini görmüş, ağlıyor. E, Keloğlan anladı, ki Kırat Köroğlu'nu tanıdı. Köroğlu, böyle bir Kırat'ın vaziyetine baktı, ki Kırat bir deri, bir kemik kalmış, Neden? Aylarda Kırat'ın takım üstünde, kolan çekili, tımar görmemiş, arpa suyu tamam verilmemiş. Köroğlu baktı. «Ben, bu Kırat'a kırk gün emek vermezsem, bu Kırat'ı kırk gün beslemezsem Kırat eski nevlünü alamaz.».

Kapıyı kilitliyerek, yanındaki duran vezirlere, Hasan Paşa'ya dedi : «Paşam, senin bu deli dediğin atın, yedi tene cini var, paşam». Meğer, Keloğlan bıyık altı gülerdi, ufaktan. «E». «Cinlerin ikisi, atın gözünün önünde kaynaşıyor, cinlerin beşi de, tey Kafdağının arkasında. Ben, bu atın yanında, daire kurarak, kırk gün gece gündüz okurum, kırk birinci gün, Kırat'ın akıllanır efendim.». Keloğlan anladı, ki Köroğlu kırk gün besleyecek Kırat'ı. Hasan Paşa dedi : «Devriş baba akıllanır mı atım?». «Evet efendim, akıllanır.». «Pekâlâ devriş baba! Bu kırk gün biraz çok değil mi?». «Efendim, ancak akıllanır.». Beriden Keloğlan, «Paşam, —dedi— devrişin dediğini kabul et!». «Hay hay, devriş baba, olsun kırk gün olsun!». Köroğlu, o zaman eğer Hasan Paşa'ya eğer vezirlere dedi, ki «Paşam, benim yerim bu atın yanında olacak! Gece gündüz, bu atın yanında kalacağım, ki at akıllana.». «Hay hay devriş baba, hayhay, kal!».

O zaman Köroğlu, Kırat'in, ertesi günü takımı aldı üstünden, Kırat'ın takımını kaldırdı sırtandan. Ter keçesini Kıratı'ın sırtından alırken, Kırat'ın gönü de, keçe ile beraber kalktı.. Köroğlu ise, kendi kendine, «Ulan, Keloğlan, ocağın bata! Hiç olmazsa, bu Kırat'ın takımını alaydın üstünden, ne olurdu! Ulan Keloğlan, o, ki beni ele vermedin, aha bu ettiğin işi de, bağrıma bastım.». E, bir Köroğlu, bir kırat, Vezir vüzeralar sarayında teslim oldular devrişe.

Meğer, kapıyı nöbetçi bekliyor, ki Köroğlu, yani devriş Kırat'ı olur, ki kaçırır maçırır, insanoğlu malum. Kırat'ı Köroğlu çimdirdi. O zaman, eski dedeler, eski de neneler, öyle ilaçlar yapardı, ki bir hafta içinde, kılıç yarası hiçnana binerdi Köroğlu ise, Kırat'ın sırtına merhem vurarak, on beş gün içinde Kırat'ın sırtı iyilendi. O zaman Köroğlu, öyünde bir god arpa, Kırat'a yedirir, ona göre sama-

nı. Hakikat de dillerde söylenir, bugünkü güne kadar. Köroğlu'nun Kırat'ı mı? Bulduğu gün, god ilen, bulmadığı gün urup da yeter.

Ara yerden ömürden, feleğin günleri gelip geçerken, kırk gün tamam oldu.

Meğer, Köroğlu, günde, öğleleri, Hasan Paşa katına çıkardı. Her gün, eğer vezirler, eğer de Keloğlan, eğer de Hasan Paşa, devrişe sorarlardı : «Devriş baba, Kırat, inşallah akıllanıyor mu?». «Evet efendim, günden güne Kırat'ın iyi oluyor.». O, ki kırk bir geldi, Köroğlu çıktı yine Hasan Paşa sarayına. «Derviş baba, hayır haber?». Dedi: «Efendim, müjdeler olsun, kıratını akıllattım, cinleri bütün yaktım. Lâkin, efendim, sana şimdi bir cevabım var, gerek, ki benim sözümü reddetme kaydet!». «Buyur devriş baba! Nedir?». Dedi : «Efendim, bu kör itoğlu it, zaten tamahkarın biriymiş, böyle bir Kırat'ı eski takım ile binermiş. Lâkin, sen bir hükümdar olasın, bir Kırat'ı binmek için takımını eski ola! Efendim, ben bu atı hastalığına kırk gün emek vermişim, mal da senin, sen bineceksin. Kırat'a uygun bir takım yaptır! Lâkin, benim tarifim için yaptır!». Vezirler dediler, ki «Bu devriş, çok iyi söylüyor, Öyle ya, Kırat'a layık bir takım ola. Eski takım Kırat'a layık mıdır?». Hasan Paşa da, devrişin sözünü beğendi. «Devriş baba söyle bakalım!». Dedi : «Efendim, bu Silistre saraçlarını çağır! Ben, Kırat'a bir tarif yapayım! Tarifim ile, bir takım yapsın!».

Hasan Paşa, Silistre saraçları nanca ise, topladı sarayına. Gelen ustalar, temanna ile, girdiler Hasan Paşa karşısına. Dedi, ki «Efendim, şu derviş baba ne tarif ile istiyorsa, devriş babanın dediği tarife, bir takım, Kırat'a yapacaksınız!». «Baş üstüne efendim!». «Buyur devriş baba, tarif et!». O zaman, oturan Köroğlu devriş kılığında, gelen ustalara dedi, ki «Efendim, Kırat'ın üzengiler gümüşten, Kırat'ın takımının işlemesi de altından olacak.» Dediler: «Devriş baba, senin bu tarifin gibi yaparız. Amma, biraz ağır oturur, pahalı olur.». Beridan, Hasan Paşa, «Ay ustalar, ne fiyata olursa olsun, siz tek yaparım deyin!». «Baş üstüne efendim, yaparız niçe yapamayız?».

İşte, herhangisi sanat olursa olsun, herkes kendi sanatının hüneri erbabıdır. Devrişin verdiği tarifi : Kırat'ın takımı, üzengiler gümüşten, Kırat'ın takımının üstünün işlemeleri altından yirmi dört saat müddet kestiler. Kırat'a layık bir takım yapıldı. Saraç çırakları, ertesi kuşluk vakti, Kırat'ın takımını Hasan Paşa huzuruna çıkardılar. Çıraklar peşgecini ücretini paşa verdi, ustaların ücretini verdi. «Devriş baba!». «Buyur!». «İyi olmuş mu?». Köroğlu gördüğü

gibi «Evet efendim, bak yeni. Kırat'a uygu bu takım.». «E, devriş baba, bugün Kırat'ı çek bineyim.». «Evet efendim, öğleye yakın, Kırat'ı çekerim dışarı. Takımı vururum, binersin. Efendim bu Silistre'yi bugün dolanırsın.». Hasan Paşa sevindi.

Keloğlan'a takımı teslim ettiler. Derviş geldi, Kırat'ın tavlasına. Yapılan takımı vurdu Kırat'ın üstüne. Kırat'ı çekti. Hasan Paşa, vezirler tavlanın kapısına geldi dayandılar. O zaman, derviş Kırat'ı kapıdan dışarı çıkartırken, «Aferin derviş baba, hakikaten Kırat akıllanmış. Derviş baba, kırat'ın dizginini teslim et, bineyim». Dedi: «Efendim, biraz tezlik oldu, ben bu Kırat'a kırk gün emek vermiş akıllatmışım. Bu at hastalıktan yeni iyi olmuş. Olur, ki binersin seni yere vurur. Efendim, ben bir ihtiyar dervişhanım. Gününü görmüş sefasını sürmüş bir adamım. Olur, ki bu at yere vurursa, beni vursun seni vurmasın efendim! Sana bir ziyan gelmesin beyim! En evvel, ben bineyim, bu atı bir alıştırayım. Ondan sonra ineyim, bin efendım!». Dervişin bu sözünü Hasan Paşa beğendi. Ama, lâkin, insan oğlu hilebaz olur, ki «Bu derviş benim iyiliğime, yahut kemliğime söyler, insanın kalbını ne bileyim. Derviş baba, o, ki Kırat'ı binmek istiyor, alıştırmak istiyorsan, ahan şu bahçe içinde bin, derviş baba.». Dedi : «Efendim niye?». «Derviş baba, ne olur ne olmaz belki kaçtın .Bu ata yeniden kavuşan at yok.». «A... —dedi— efendim, uyuyan gönülü uyandırma beyim, ben bir ihtiyar adamım. Ne edeyim böyle atı? Peki efendim, başüstüne, bahçede bineyim!». Meğer Köroğlu ise, kalbinden, «Eyyy benim gözünü sevdiğim Kırat bahçeden de, yani kaçamaz mı?» Köroğlu Kırat'a güveniyor ki, bahçeden de Kırat kaçar. O zaman, Kırat'ı çeke çeke, bahçe içine vardı Meğer beyler, Köroğlu, Kırat'ın üstüne bineyim derken beriden Keloğlan seyirtti. Dedi : «Derviş baba, az dur bakalım! Kırat'ın dizginini tutayım da, Kırat şahlanıp, seni yere vurmasın, bin, ihtiyarsın ben tutayım dizginini» Keloğlan, dizgini tutarken, eğildi Köroğlu'nun kulağına dedi : «Ağa, değirmen kapısında nasıl dolu dizgin bana teslim ettinse, ağa ahan, ben de, dolu dizgin sana teslim ediyorum. İster kaç, ister kaçma!». Köroğlu, gayet sevindi. «Ulan Keloğlan, unutmamışım bunu!». «Yok ağa, vad etmişim!». Güya, vezirler, Hasan Paşa, zannediyorlar, ki Keloğlan dervişe hizmet ediyor Çünkü, hizmet Allah içindir. Herkes kendi terbiyesini gösterir Meğerse, Keloğlan ikrarını yerine getiriyor.

Köroğlu Kırat'ın üstüne biner binmez, bir inişe, bir yokuşa, Kırat'ı sürdü bahçe içinde. Hasan Paşa, seyrediyor, Kırat'ın gidişine. Ocağı batsın, bahçe biraz büyük, «Derviş baba, yeter in baka-

lım». dedi. «Efendim, anbu Kırat'ın üstünde, bir Kırat'ı metedeyim de, ineyim!». «Derviş baba, aşağıda metetsen olmaz mı?». «Yok efendim, yok! Atın üstünde daha bir hoşuma geldi.

Kır atı görenler bağrını dider
Korkarım işini çok müşkül eder
Kendi tavşan gibi seker de gider
Ala gözlü mor pençemli kır atım

Dolansam dünyayı değil naçar
Hiç hisar anlamaz kuş gibi uçar
Nice orduları yarar da geçer
Ala gözlü mor pençemli kıratım

Devriş Ali burda sözünü tutmaz
Paşamın sözünü yabana atmaz
Burdandan da bir şikar almadan gitmez
Ala gözlü mor perçemli kıratım

Köroğlu sazına sözüne nihayet verir vermez, «Devriş baba n.!». «Efendim aha iniyorum.». dedi. Köroğlu dizgini devşirdi :

Ezeli kırat ezeli
Devrişler okur gazeli
Silistrenin' güzeli
Alıp çekilip gidesin

Kırata bir üzengi vurması ile, gözünü sevdiğim Kırat'ı, meğer bahçenin üst tarafı hisar, bir tarafı alçak idi, Alçak taraf Silistre tunasıydı, bahçenin bir yanı Silistre denizine taraf idi, Alçak taraftan Köroğlu Kıratı sıçrattı bahçeden. Kırat bir pertavda Silistre denizine kendini attı. Bahçeden kaçmasına, o zaman, tanıdı Hasan Paşa vezirler, ki Köroğlu buymuş. «Vay Damat Bey ocağın batal Ulan, Köroğlu, ki bu idi, niye bize haber vermedin?». Dedi : «Efendim, ne bileyim ben? Çamlıbel'de gördüğüm zaman, saçı sakalı yok idi, bir delikanlı adam idi. Şimdi burda sakallı devriş. Ben gördüğüm vakıtda devriş kılığında değildi, Efendim, ne bileyim? Ne kadar sıkladım ise, tanıyamadım. Ya tanısaydım paşam, demez miydim sana?». Vezir vüzeralar dediler, ki «Efendim, ne bilsin Damat Bey. Öyle ya, bu itoğlu it. Otuz dokuz fırıldağı var.». Meğer, bunlar, böyle birbirleriyle çırpınıp konuşurken, haberi Kırat'tan verelim.

Bunlar bahçe burcuna çıktılar. Vezirin biri dedi, ki «Paşam, Allah şaşırdı bu herifi. Atı kaçırdıysa, kendine de kalmadı, ya! At ile beraber denizde boğuldu.». Keloğlan dayanamadı, dedi : «Efendim, o fikrin de yanlış. Hele çıkın, bakın, ki Kırat boğuldu mu?». Bahçenin burcundan baktılar, ki Kırat Tunayı kayık gibi yararak gidiyor. Meğer, beyler, Kırat'ın babası, deniz aygırı idi. Gözünü sevdiğim Kırat'a tuna da bir idi, kara da. Silistre denizinin ortasında bir ada var idi, ki Karaz çünkü, memleketlerimizde de vardır. Tunalar içinde adalar vardır, ki kasabalar, şehirler bile var. Meğer, Hasan Paşa'nın nişanlısı, o ada içinde eğleşirdi, kırk kız ile beraber bahçe içinde eğleşirdiler. Köroğlu, adaya çıktı. Kırat ıslanmış, takım ıslanmış, kendi ıslanmış. Karaya çıkar çıkmaz, Kırat'tan aşağı indi Köroğlu. Üstünü soyundu. Kırat'ın takımını açtı, serdi güne. Dalını bir kayaya karşı verdi. Mervane külahdan çıkardı, tütün, lüle. Tütünü doldurdu lüle. Kav çakmağı çakıp; beyler, eski dedelerimiz, eski babalarımız, tebdil, bellerindeki serhatlıklar, eğer başlarındaki külahlar, tebdilli idi. Neden? Olur, ki ateş bulunmadığı yerde, darda kalmayayım. Köroğlu külahtan çıkardı, doldurdu lüleye tütünü. Çakmak ile yakıp, dalını bir taşa karşı verdi. Başladı içmeye. Öyle bir dinledi, ki derinden bir tef sesi gelir. «Ula bu ne?». Köroğlu ayağa kalktı, ki aşağıda çukurluk. Çukurlukta bir bahçe görünüyor. Meğer, yedi tane kız, bir de Hasan Paşa'nın sevdiği. Kızların elinde ufak dümbelek, tefler, eller kınalı, kızlar tef çalıyorlar. Bu güzel de, kızların içinde oynuyor. Nasıl Köroğlu, bu kızları görmesi ile, kızların içindeki bu dilberi gördüğü gibi, Köroğlu kendi kendine baktı, ki «Böyle bir güzel, Kırat'ı binsem, kırk tane ülke dolansam, acaba bu güzelin bir eşi bulunur mu? Ulan, Ayvaz, bana birkaç tane kem söz söyledi, beni çerçi etti, nalbant etti, torlak etti. Nihayet Ayvaz'ın her sözü bir batman bal ile yiyilmez. Ben de, bu güzeli, Ayvaz'ın o kem sözüne karşılık götüreyim, Ayvaz'a alayım! Toyunu düğününü tutayım, vereyim Ayvaz'a! Herkes dediği sözden utanır. Ayvaz'ın bana acı söylemesi, benim de, bu güzeli ona vermem. Ayvaz benim yüzüme baktığı vakit, dediği sözlerden utansın!»

Çünkü, bu da, neye, beyler, gelir dayanır? Hakikattir, iyiliğe iyilik etmek, o kim olsa yapar. Maksat kötülüğe karşı iyilik et, ki karşıki herif de, sana aferin desin, iyiliğe iyilik etmek adem kârıdır, kötülüğe iyilik etmek arif kârıdır. Her adam gördüğü kötülüğe karşılık, iyilik edemez.

Köroğlu ise, «Ayvaz'ın bu kötülüğüne karşılık ben bir iyilik edeyim» dedi. Gelip Kırat'ı bindi, takımı vurdu, üstünü giyindi. Sürdü Kırat'ı, sıçradı Kırat bahçeye.

Kızlar, nasıl zeballah devrişi gördü ise, «hey devriş baba ,ne geziyorsun buralarda?». Dedi : «Kızım, ben de adamım. Adam, adamdan adam korkmaz. Kızım, sadakaya dolanıyorum. Beş on kuruş sadaka verin de, alayım gideyim!». Hasan Paşanın nişanlısı elini cebine soktu, bir çıkın çıkarttı. «Kızlar verin şu devrişe, ileri gelmesin!». Kızın biri seğirtti, dedi: «Devriş baba, senden korkuyoruz hepimiz. Aha bu çıkını al da, daha gelme ileri!». Dedi : «Kızım, adamdan adam korkar mı? Eğlen kızım eğlen! Verdiğiniz sadakayı ben hakkedeyim. Biraz çalayım çağırayım. Verdiğiniz parayı hak edeyim, ki öyle alayım! Ben hak etmemiş, senin de, verdiğin sadaka makbul olmaz hayıra geçmez.». «Devriş baba biz dinlemiyoruz.». «Kızım, ben çağırdım mı, siz iyi dinlersiniz!». Aldı Köroğlu sazı, Kırat'ın üstünden :

Görmedim sen gibi bir şah-ı meral
Evvel bahçesini bağını gör al
Altın mücevherden yapılmış kemer
Kıstırmıştır ince bele uygundur

Ayın hilalidir sanki kaşları
İnci ve mercana benzer dişleri
Altın sıra örük örük saçları
Salıvermiş daldan dala uygudur

Devriş Ali söyler gülün halini
Altın kolbağıya kısmış kolunu
Bülbül gibi ben dinledim dilini
Tebdile erkana yola uygundur

Sazına sözüne son verip, o zaman, cariyenin uzattığı çıkını Köroğlu eline almadı, Dedi : «Kızım, o parayı gönderen adama, o güzele söyle! Kendi elinden uzatsız, bana versin! Bir sadaka, bir adamın elinden, el be el fukara eline verilirse, sadaka da makbule geçer. Kızım, verdiğin sadakayı elin ile ver, ki sevaba nail olasın!». Kız ise, eline alıp çıkını, devrişin yanına vardı. «Kızım, uzat bakalım!». «Devriş baba, kolunu kısma, işte geldim, Uzan al!». «Kızım, ihtiyarım, ihtiyar. Beni attan aşağı eğme, biraz da sen yanaş!». Meğer Köroğlu'nun fikri kızı kiplemek. O, ki kız, ki Kırat'a yakın kiplediği gibi, Köroğlu ise, «Ulan, zaten çıkın kızın elinde, çıkın da benim malım.». Nasıl, kızın bileğinden tutması ile, çekmesi ile, aldı Kırat'ın terkisine, dedi : «Kızım, muhkem arkadan dalıma sarıl! Kırat'tan aşağı düşersin de, para para olursun kızım.». Kırat'a bir üzengi vurması ile, kız ise, can besi, korkusundan arkadan devrişe sarıldı. Kız ağlayarak, Köroğlu kızı bahçeden aldı, Allah'a ısmarladık.

Meğer, beyler, bu haber Hasan Paşa'ya kavuştu, ki «Ne duruyorsun? Bir devriş sevdiğini, nişanlını kaçırdı!». Nasıl, Hasan Paşa'ya, bu haber gitti ise, «Vay Damat Bey, ocağın batsın! Ulan, bu devrişi niye tanımadın?». Dedi : «Efendim, bundan böyle Allah'tan geleni de mi, benden bileceksiniz? Hoş, bunu da ben öğretmedim, ki Köroğlu'na, git nişanlını kaçır, ne yapayım? Ben de, sizin ile, beraber.». Vezirler, dediler : «Efendim, öyle ya Damat Bey'in sözü doğru. Bunda Damat Bey'in ne kusuru var? Bu pis itoğlu it, Allah tarafından tanıyamadık, Köroğlu, kaçtı ise, Kırat'ını kaçırdı. Amma lâkin, şimdi, senin sevdiğini kaçırdı.». Hasan Paşa, vezirlere o vakit dedi, ki. «Vezirler, evet, Köroğlu Kırat'ı geldi, devriş kılığında kaçırdı. Amma, malı idi bana efkar vermedi. Lâkin, şimdi, bu adam, bizim namusumuz ile oynadı. Kırat'ı kaçırdı izine seyrediyordum. Lâkin, sevdiğimi götürdü, ben daha duramam.».

Çünkü beyler, hakikatte bütün alem ceht eder namusu, vicdanı, arı tanı için. Herkes çalışır, namusuna, vicdanına, başındaki devletine, milletine, vatanı için çalışır. Hakikat de, bir adam, doğrudan doğruya namusu için, başındaki devleti için, milleti, vatanı için, doğrudan doğruya ceht ederse, o adamın hem bu dünyada yüzü aktır, hem de ahirette. O vakit, Hasan Paşa, yediden yetmiş Silistre halkına emir verdi. Köroğlu'nun peşine, atlı, piyade, sayısını mevla bilir, Köroğlu'nun peşine koştular.

Meğer Köroğlu, kızı kaçırdığına bilmezdi, ki bu kız Hasan Paşa'nın sevgilisi. Eğer bilse, kaçırmıyacak. Çünkü yiğidin en büyük kapısı nedir? Kimsenin namusuna hayın bakmaz. Yiğitlik, işte, en büyüğü burdadır. Köroğlu arkasına dönkü, ki «dersen mahşer kopmuş, peşime geliyor. Ulan bu ne? Ben bir kız kaçırdım, bir ülkeden, benim peşime gelsin beş atlı, on atlı, olsun yüz atlı. Bu bir ülke, bir adamın peşine nasıl gelir? Holan, muhakkak, burda bir yanlışlık var. Olmaya, ki bu kız vergili ola?». O zaman, döndü Hasan Paşa'nın sevgilisine, «Ey güzel, sen kimin kızısın? Kimin yarısın? Dedi : «Devriş, ocağın bata! Beni aldın, kaçtın.

Amma, sevgilim Hükümdar Hasan Paşa'dır, işte geliyor. Seni pare pare kılar, beni bırak git! Yoksa en küçük parçan, kulağın kalmaz».

Köroğlu, kızdan bu cevabı duyduğu gibi, ellerini vurdu dizine. «Ulan, eyvah, ben nasıl bir yiğidim, ki bu herifin namusu ile oynadım?». Dedi : «Kızım bilmedim. Eğer bileydim, seni kaçırmazdım. O, ki oldu, bu sulara döküldüm, hele bakalım, ki kızım sonumuz neye varacak! Lâkin sen benim dünya ahiret evladımsın kızım.» dedi. Köroğlu kaçarken bunlar yaklaştı. O zaman, Hasan Paşa haber verdi okçulara. O zamanın devrinde, kılıç kalkan zamanı, lakin ok da var. Okçular geriden ok attılar. Köroğlu'nun sağından solundan oklar geliyor. Kız başladı ağlamaya. «Ey devriş, ya kaç, ya beni bırak, git! Geriden ok atıyorlar.». Köroğlu ise kızı iyice ağlatmak için, dedi : «Kızım, derlerdi, ki kadınların aklı noksandır, ben inanmazdım. Meğer, hakikaten öyle imiş. Ben seni keyif için mi dalıma kalkan etmişim? Geriden gelen ok, sana değsin, kızım, ben serbestim. Ben onun için seni dalıma bağladım.». Kız bu cevabı Köroğlu'ndan duyduğu gibi iyice ağladı. Köroğlu baktı, ki «Ulan, biz, bu şakayı, gerçek ederiz. Aksine bir ok değerse, kızı öldürür.». Kırat'ı gıdıkladı, Allah'a ısmarladık.

Köroğlu, yol alıp, biraz oktan, ki ayrıldı, yavaşladı. Nihayet, şimdi Hasan Paşa, Silistre halkı ile, Köroğlu'nun peşine. Köroğlu kaçtıkça, bu gidiyor. Bunlar Silitre'den Köroğlu'yu süre süre, Köroğlu ise Kırat'ın üstünde, kaçarak, Silistre'den bir haftalık yol, ayrıldılar.

Köroğlu, öyle geldi, ki yolun kenarında bir kırlık kaya. Bazan, ceberlerde de vardır kırlık kayalar. E, o vaktin devri idi. kalkan kılıç. Lâkin, şimdi Allah devletimize, milletimize zeval vermesin, delikli demir var. Daha kırlık kayanın da hükmü yok: Dağların da hükmü yok. Köroğlu ise, «Ulan, hele bu kayanın başına çıkayım. Bu kayanın başında durayım. Bakayım, ki Hasan Paşa benim aleyhimde, Keloğlan beni giyabımda, ne söylüyorlar, hele bunları bir tecrübe edeyim.».

O zaman, Kırat'ı sürdü, kayanın başına, Kızı indirdi kayanın başına. Köroğlu ise, hırkasını soyundu. «Kızım, al bu hırkamı başına! Sen benim dünya ahiret evladımsın kızım. Aha, öyle bir tarafa, çek başını da, otur!». Köroğlu kıratı sikkeledi.

Geriden gelen Hasan Paşa, atlı, ile, piyade ile Köroğlu'nun kırlığın üzerine çıktığını gördü. Vezirler dediler : «Paşam, Allah bu herifi şaşırdı, ki eğer kaçaydı, kurtulmuştu. Kaçmadı. bu kırlığa çıktı. Şimdi, bu kayanın etrafını saralım. Elbette,bu herif bugün durursa, yarın iner, teslim olur. Evvel ahir, elbet iner burdan.».

Meğer, o kadar suvari geliyor, amma, Köroğlu hesap etmişti, ki «Bu kırlığa, benim Kırat'tan başka, Reyhan Arab'ın bindiği Alapaç'a attan başka, Kiziroğlu'nun Fenerden başka, hiçbir at çıkmaz.» O vaktin devrinde. O kırlık üzerinde, Köroğlu, o gece kaldı. Köroğlu, kalmadı olsun! Haberi kimden verelim? Köroğlu'nun Çamlıbel'den, keleşlerden, Köse'den.

Hakikat de beyler, kötü işin sonu yoktur. Çok sürerse, kırk gün sürer. Meğer, derife kolu, gizlice köseye haber verdi, ki «Emi, sen gözlüyorsun, ki Keloğlan Dor At'ı kaçırdı. Köroğlu Kırat'ı bindi Keloğlan'ın peşine gitti. Gözlüyorsun, gelmedi emi,», «Evet!». Meğer Köse, her gün Köroğlu'nun divanında, üç yüz altmış altı keleşe, günden güne, derdi ki, «Oğlum, bu Keloğlan ne boylu yol gitti, ki Köroğlu, Keloğlan'ı kavuşup bulamadı. Kırat'ın önünden Dor At kurtulamazdı?».

Meğer, koçaklar, Dor'u saklamışlar. Köroğlu'nun da geldiğini haber vermiyorlar Köse'ye. Demircioğlu, Reyhan Arap derlerdi : «Emi, ihtimal, ki Keloğlan Dor ile gitmedi. Köroğlu'na şaşırtma verdi. Köroğlu gurbette Keloğlan'ı arıyor.». «Evet oğlum, ben de öyle hissediyorum.». Meğerse, bunlar, korkularından, bir oyun, Köse'ye daha ikrar vermediler. Ettiklerine de pişman olmuşlardı. E, derife atlısından, ki Köse'ye gizlice haber verdi el oğlu işte efendim.

Ezeli ezelden söylenir : «Başın selamet istiyorsan, diline sahip ol!» Hakikat dildir adamı yar eder, dildir adamı yad eder. Dünyayı ahireti kazanayım dersen, gene diline sahip ol! işte Sümmani Baba demiş

Temizle bu kalbim dört köşesini
Çekme bu dünyanın endişesini
Kem söz ile kırma gam şişesini
Geri dönüp pişman olsan fayda ne

Arabi farısça dilin olmasa
Bülbüle münasip gülün olmasa
Elbet bir meslekte elin olmasa
Dava ile sultan olsan fayda ne

Köse Kena'na haberi, ki verdiler, Köse ise, kuşluk vakti, ocağın başına oturdu, Koçaklar oturuyorlar, üç yüz altmış altı keleş. Bellerde kılıçlar bağlı, yakalarda gümüş hançerler asılı, Han Ayvaz hizmet ederdi. Ayvaz'a dedi : «Ulan, hele gel buraya!». Ayvaz geldi Köse'nin önüne, oturdu. «Buyur emi!». Köse, bağdaş iken, dize geldi, hırsından. Meğer köse sinirlendiği vakit, tüyler dikilirdi yukarı. Demircioğlu baktı, ki Köse'nin tüyler dikilmiş. Reyhan Arab'a dedi, ki «Reyhan, her hal, Köse'nin haberi olmuş. Tedbirli dur, bu Ayvaz'ı döver.» Köse Kenan Ayvaz'a, o zaman dedi, ki «Ulan, Köroğlu nereye gitti?». Ayvaz dedi: «Emi bilmiyormusun?». «Biliyorum —dedi— pis toğlu it! Biliyorum, amma soruyorum. Nereye gitti? Söyle bakalım!». «Emi —dedi— Keloğlan'ın peşine gitti.». «Daha gelmedi mi ulan?». «Hayır emi gelmedi. Geleydi, işte, görürdük.». «Ulan, demek gelmedi ha! Ulan pis it oğlu it! Köroğlu gitti ise, Çamlıbel gitmedi oğlum! Ben burda oturuyorum, koçaklar oturuyor. Hiç mi almadın pis itoğlu it. Bir at tekerlenme ile boynumu gider? Köroğlu bir yanılıp da, Kırat'ı verip de, Dor At'ı alma ile, bu herife kem söz söylemişsin. Hem de demişsin : Kırat gelirse, kapı açıktır; gelmese, açık değildir. Kırat'ı getirirsen, ağamsın; getirmesen ağam değilsin. Ulan, bu Çamlıbel'in demek, ki Köroğlu'su, Köse'si sen mi oldun? Pis itoğlu it!». Açıldı, ki Ayvaz'ın sufatına bir sille çala. Geriden, Demircioğlu ileri, en evvel attı kendini Köse'nin önüne, Ayvaz'ı geriye attılar. Demircioğlu dedi : «Emi, o silleyi bana vur! O kusur bendedir, Ayvaz'da değil.». Reyhan Arap, dedi : «Emi, bana vur! O kusur bendedir, Demircioğlu'nda değildir.». Köse'nin eli yukarda kaldı. «Ulan, —dedi— siz mi öğrettiniz buna?». «Evet emi!». «E, niçin ettiniz?». «Emi, ettik ise, şimdi de gider Silistre'yi yıkar, Köroğlu'nun Kırat'ı alır geliriz.». «Ulan, —dedi— bir vilayete, bir adam gitme ile, ne yapar o vilayete? Ateş olsa bile yakamaz oğlum. Siz bu herifi küstürdünüz, yolladınız. Acep bu herif öldü mü, kaldı mı? Kalkın bakalım!».

O zaman, Köse Kenan, bin dokuz yüz doksan dokuz koçağa, kılıç kalkan kuşan emri verdi. Köroğlu Keleşleri, atları tavladan çekip, küheylanlara takım vurdular, kılıç kalkan kuşandı, düştüler yola.

Bir müddet gece günüz yol giderken meğer Köroğlu Silistre'den çıkmadan, Köroğlu'nun koçakları Çamlıbel'den çıkmışlardı. Silistre'ye geliyorlardı. Yol, ki yarı olur olmaz, Köse Kenan dedi, ki «Ulan, ben böyle sallana sallana gidiyorum. Amma, Silistre'de Köroğlu'nu, eğer ölü müdür, diri midir bilmeyip. Ben bir tedbir alayım!». Neyi düşündü Köse? O zaman, Reyhan Arap'a sesledi emir verdi, bölük durdu. «Oğlum Reyhan Arap!». «Buyur ağa!». «Alapaça At'ından in oğlum, Alapaça At'ı ver Demircioğlu'na. Demircioğlu atına binsin, Silistre'den, Köroğlu'ndan bir haber getirsin, Ölü müdür, diri midir?». Meğer, Köse'nin sözü, Reyhan Arap'a öyle mızrak gibi işledi; Reyhan ne he dedi, ne de yok dedi. Elini attı bıyığına, bıyığının bir tarafını büke büke, hırsile çekti, bıyığın bir tarafını yoldu, attı yere. Köse Kenan dedi : «Oğlum Reyhan, ne yaptın?». Dedi : «Emi, Demircioğlu'nun vurduğu kılıçtan kan akıyor da, eğer, Reyhan'ın vurduğu kılıçtan su mu akıyor? Yani, ben gidip de Köroğlu'ndan haber getiremez miydim emi?». «E, oğlum peki! De sen git, getir!». «Yok emi, yok! Ben daha gidemem.». O zaman, Reyhan, Alapaça At'tan iner inmez, beriden Demircioğlu, koçaklar Köse'ye dediler, ki «Bu yiğidi niçin küstürdün?». Aldı Demircioğlu bakalım, Reyhan Arap'ın yiğitliğini, Demircioğlu, saz ile, Reyhan Arap'ın yiğitliğini, ne met etmiş :

Koçak sen benden yiğitsin
Köroğlu'ndan haber getir
Koçak başı hiç yanında
Köroğlu'ndan haber getir

Damarında temiz kansın
Cihanda şöhret ü şansın
Bu Kenan'dan üstün sensin
Köroğlu'ndan haber getir

Kenan düştü kubbe-hana
Bu yolda oldun pervane
Alapaça layık sana
Köroğlu'ndan haber getir

Demircioğlu sazına son verip, koçaklar bütün Köse'yi kınadılar Dediler : «Emi, sözünü düşün söyle! Bugün Reyhan Arap, bir orduya bedeldir, emi.». «Oğlum Reyhan, bir öyün boş bulundum, dedim. Hadi bakalım, sen git, getir! Köroğlu, ölü müdür, diri midir? Tez Silistre'nin ahvalatını öğren gel!».

O zaman, Reyhan Arap, Alapaça At'ının kolanlarını tazeden çekip, Alapaça At'ın üstüne bindi. Köse ise, «Oğlum, sen gelene ka-

dar, aha, bu dere içinde, koçaklar ile, biz bekleriz. Bize, tezden, haber getir!». «Peki ağa!».

Reyhan Arap, Alapaça At'ı sürdü Silistre'ye doğru. Lâkin, ne Köroğlu'nun haberi var koçakların Silistre'ye geleceğini, ne de Reyhan Arap'ın haberi var, ki Köroğlu Silistre'den çıkmış, Silistre ordusu Köroğlu'nun peşine geliyor. Reyhan Arap gelmede olsun! Haberi Köroğlu'ndan verelim :

O kırlığın etrafını Silistre askeri sarmıştı. Bir tarafta, Hasan Paşa, bir atlas çadırı kurdurup, Kâhya Bey, Damat Bey, vezirler, çadır içinde Köroğlu'nu söylerlerdi. Meğer, vakit, akşam karanlığı çökmüştü. Köroğlu'nu söylerden, bu taraftan Köroğlu ise, Kırat'ı binip «Ulan, hele ben ineyim! Bakayım, ki benim gıyabımda, Keloğlan, beni atıyor mu, tutuyor mu? Bir de, Silistre Hükümdarı Hasan Paşa, benim gıyabımda ne söylüyor?». Kırat'ı kırlıktan aşağı, karanlık çökerek, sürdü. Usul usul, gözünü sevdiğim Kırat indi.

Meğer beyler, Silistre askerinin önünde düşman yoktu. Çünkü neden? Sade bir Köroğlu, kırlığın üstünde. Onlar bilir, ki gece karanlık çöktü, Köroğlu inemez. Nöbetçinin her biri, iki saatlık yol. Çünkü, düşman önlerinde yok. Nöbetçi serbest bekliyor.

O zaman, Köroğlu, bir taraftan, usul usul, Kırat'ın üstünde, gece yarısı idi, Hasan Paşa çadırının arkasına yanaştı, kulağını verdi çadıra. Bunlar da, çadırın içinde, haberleri yok. Bunlar bilirler, ki Köroğlu, kırlığın başında. Hasan Paşa döndü, ki «Efendim, Köroğlu'na yiğit derdik, ama bu herif yiğit değil!». Keloğlan dedi, ki «Efendim, onu da affedersin, Benim bildiğim Köroğlu ise, yiğit oğlu yiğittir. Lâkin, burda gafil bulundu. Eğer Köroğlu bileydi, ki bu güzel senin yar-ı vefadarın, kaçırmazdı. Köroğlu, şimdiye kadar, kimsenin namusu ile oynamamıştır. Türkiye kahramanları, yiğit oğlu yiğittirler, ki vicdanlı, namusludurlar. Kimsenin namusu ile uğraşmazlar. Sözleri de doğrudur, özleri de doğrudur.». Köroğlu Keloğlan'ın bu sözünü duydu. Vezirin biri dedi, ki «Efendim, senin dediğin söz doğru ise, o, ki Köroğlu'nun elinde, şimdi, kayanın başında, kız elinde, ne yaparsa yapabilir. O kayanın üzerinde, biz altında. Ne yapalım?». Dedi : «Efendim, affedersin, benim bildiğim Köroğlu bu kıza evlat nazarında bakar.». Hasan Paşa dedi, ki «Keloğlan, madem ki, bu, kızı evlat nazarında bakarsa, şimdi, bu kız aç susuz. Bu aç susuz, bunlar bu kayanın başında, ekmek yok, su yok. Ne yaparlar?». Dedi : «Efendim onu da affedersin, benim bildiğim

Köroğlu ise, belki de şimdi, buralarda dolanıyordur. Ona ekmek de çoktur, su da çoktur. O Kırat'ı biner. Kırat'ın kalp gözü açıktır. Gece de birdir. Kırat'a, gündüz de birdir, Belki, buraları dolanıyordur.». Vezirler dediler, ki «Damat Bey bu karanlıkta inebilir mi?». «Efendim, Kırat nerden olsa, iner.».

Köroğlu, bu sözleri duyar duymaz!... Hasan Paşa, vezirler, Keloğlan'ın sözüne inanmadılar. Dediler, ki «Evet, sözlerin doğru, amma, aha, bu sözün yalandır. Bu karanlıkta, Köroğlu, bu kırlıktan nasıl inebilir?». Dedi : «Efendim, Kırat'a gece de bir, gündüz de bir. İner Efendim, iner». Vezirler gülüşmeye başlayanda, Köroğlu anladı, ki «Keloğlan, benim giyabında beni tutuyor. Amma, vezirler, Hasan Paşa, inanmıyor!». O zaman, Kırat'ın üstünden, aldı Köroğlu sazı, Bakalım, çadırın arkasından saz ile, kendini bildirdiğine, Köroğlu saz ile, çadırın içindekilere saz ile, söz ile ne demiş :

Asaleti, nesli, cinsi temizdir.
Söylediği sözde yardır Damat Bey
Onu gördüm özü sözü doğrudur,
Olgunluk yoluna yardır Damat Bey .

Sakın leke görme özü özünü,
Köroğlu'nun eyce dinle sözünü
Damat Bey'e yoktur lafın lüzumu,
Her nereye gitse hürdür Damat Bey.

Köroğlu sazına sözüne son verip, Köroğlu'nun ki sazını sözünü çadırın içinde duydular, «Aman Damat Bey, hakikatten burda imiş.». Dedi «Efendim, —Köroğlu saz ile çağırırken Keloğlan dedi, ki— beyim, ses etmeyin! Benim bildiğim ağam ise, çadırdan dışarı çıktık, kelle gider, çıkmadık ise, o girmez içeri. O, çalar çağırır, geri döner, gider.». Köroğlu ise, saz ile feryad ü figan edip, çaldı çağırdı. Gerisin geri döndü, bir daha kırlığın üzerine çıktı.

Meğer, bu taraftan Reyhan Arap geliyordu, geçe gündüz. Reyhan, bir gediğe çıktı, ki ne çıksın! Bir kırlık kaya, kayanın üstünde bir ateş yanıyor. Bazı rüzgar vuruyor, söndürüyor, bazı da vuruyor, yanıyor Meğer, Köroğlu, o kayanın başında, kör dikenleri toplar, yakardı Reyhan Arap, gördüğü gibi, anladı, ki bu kaya ya Kırat'tan başka, benim Alapaça'dan başka, Kiziroğlunun Fenerden başka, hiçbir at çıkamaz. «Ulan, mutlaka bu kayanın üstünde, ağam Köroğlu'dur. Kayanın etrafını da, saran Silistre halkıdır. Hele, ben en evvel kayanın üstüne çıkayım! Bakayım, ki ağamın fikri ne?». Bir

taraftan Reyhan Arap, Alapaça At'ı sürdü kırlığa. Gecenin yarısı idi. Alapaça At tırmanırken. Meğer, Hasan Paşa'nın nişanlısı ayık idi. Böyle bir, kayaya inişe bakardı. Öyle baktı, ki zeballah arap, yukarı, at ile tırmanıyor, Bu kız ağlayarak Köroğlu'na seğirtti. «Ağa, ağa kalk! Azrail geliyor!». «Kızım ne azraili?». «Ağa, vallah geliyor, bak!». Köroğlu öyle geldi, ki Reyhan Arap Alapaça At'ı vermiş yukarı. «Kızım, —dedi— korkma! Azrail, değil, işte koçaklarımın en güzeli budur.».

Reyhan çıktı, Köroğlu'nun elini öptü, sıçradı Alapaçadan. Dedi : «Ağa, Köse'nin selamı var, koçakların selamı var! Ne diyorsun ağa?». «Oğlum Reyhan Arap, benden koçaklara selam götür, aha bu Silistre atlısına kıymayın, piyadeye kıymayın! Ancak, o çadırın içindeki oturanlar, Silistre hükümdarı Hasan Paşa, vezirleri, Kâhya Bey, Damat Dey. -Oğlum Reyhan Arap bilir misin Damat Bey kim?». «Ağa kim?». «O Keloğlan.». «Ağa o sağ mı o?». «Oğlum Keloğlan'ın ettiği insanlık yer ile göğün arasını doldurdu. Amandır oğlum, Keloğlan'ın tüyüne hata getirmeyin! Keloğlan'ı da Hasan Paşayı. vezirleri, Damat Beyi sizden isterim! Kılıç arkası ile Silistre askerini korku verin, ama kimsenin canına kıymayın oğlum!». «Başüstüne ağa! Daha bir emrin var mı?». «Yok oğlum!».

O zaman, Reyhan, gerisin geri dönerek, Köse Kenan dere içinde koçakları ile barhanayı kurmuş, Reyhan Arab'ı bekliyordu. Güne bir menzil, Reyhan, kavuştu Köroğlu koçaklarına. Haber verdiler Köse'ye, ki «Reyhan Arap geldi». Köse anladı, ki yol yakın idi. Reyhan Silistre'ye gitmedi. Mutlaka bir haber getirdi. «Oğlum Reyhan Arap, hayır haber?» dedi.«Ağa müjdeler olsun! Köroğlu sağ kıratı almış Köroğlu'nun selamı var, koçaklara, sana, bana da, dedi, ki Keloğlan'ı, Silistre hükümdarı Hasan Paşa'yı, Kâhya Bey'i, vezirleri, sakın kaçırmayın, tutun! Ağa, bilir misin Keloğlan Damat Bey olmuş?». «Ulan, o sağ mı?». «Evet ağa, evet Köroğlu ondan gördüğü insanlığı hiç kimseden görmemiş.».

O zaman bölük başlarına Köse Kenan dedi, ki «Hasan Paşa'yı, Keloğlan'ı, Kâhya Bey'i, vezirleri sizden isterim!». «Baş üstüne!». dediler.

Yolu taksimlediler, gece yarısı Silistre askeri yatarken, öyle uykuda, Köroğlu koçakları dört yandan baskın verdi. Eğer kıymacasına vursalar, sabaha kadar Silistre askeri çok ziyan görecek, lakin kıymadılar. Ansızlayın baskın verip, çadır içinde Hasan Paşa ile Keloğlan'ı, vezirleri, kayd-ı bent ettiler, askeri bozdular.

Eh, çobansız davar otlar mı kurban? Allah, hiç bir zaman başımızdan, devletimizi noksan etmesin! Milletimize, vatanımıza zaval vermesin!

Hükümdar, ki tutuldu vezirler tutuldu, asker kaçamak yolu verdi Sabah açıldı, hayırlı sabahlar cümle ehl-ı islam üzerine açıla inşallah! O zaman çadır tazeden kuruldu. Köroğlu kırlıktan indi. Kırat'ı da, dalına bağladı. Kızı Kırat'ın üstünden indirdi. O vakit, çadır içine, «Oğlum Deli Mehtar!». «Buyur!». «Ahan, bu güzel için bir çadır kur! Çadırın içine bu kızı koy! Kılıcı çek, çadırın önünü bekle! Benim benim koçaklarımdan hangisi bu çadıra doğru bakarsa, kılıcı kellesine vur!». «Ağa baş üstüne!». Deli Mehtar, kızı, çadır içinde, çadırın önünü Deli Mehtar, kılıç elinde bekliyor. Hangi koçağın kârıdır, ki çadıra içeri başını uzata. Biliyorlardı, ki Deli Mehtar kellemizi vurur. O zaman, Hasan Paşa çadırına Köroğlu girdi. Köse, bölük başlar görüşüp, «Oğlum, Demircioğlu!». «Buyur ağa!». «Tuttuğun tutsakları getir bakalım!». Birer birer, bentlerini açarak, Hasan Paşa vezirler ile çadır içine getirdiler. O vakit, Köroğlu, eğri kılıcı çekerek, Hasan Paşa'nın önüne koydu. Köroğlu başını kaldırdı, ki «Paşam, bir kusur işledim. kusurum kabahatımdan büyük. Senin indinde, benim boynum sana cellattır. Lâkin, paşam işte, sevdiğin çadır içinde. Git sevdiğine söyle! Eğer, ben sevdiğine zerre kadar hayin nazar ile bakmış isem, bu kellem sana kurban olsun!». Köroğlu ise Hasan Paşa'nın kılıcı önüne koyup, aldı sazı eline. Bakalım, ettiği kusuruna, kabahatına, affını Hasan Paşa'dan söz ile, saz ile ne istemiş :

Paşam çekticeğim lezzet tadımdır
Gün be gün gördüğüm gam feryadımdır
Senin yarin benim kız evladımdır
Affeyle kusur u kabahatımı

Paşam çekmekteyim derdin narını
Anlamadım el bağının barını
Bilmeden getirdim senin yarini
Senin yarın benim öz evladımdır

Köroğlu'yum durmam iktidarına
Aklımı terk eylemedi serime
Asla hayin bakmam elin yarine
Affeyle kusur u kabahatımı

Sazına sözüne nihayet verir vermez, o zaman Köroğlu, bu sözüne mukabil, Hasan Paşa kılıcı almadı, çadırdan dışarı çıkıp, sevdiğinin çadırına. Deli Mehtar'a Demircioğlu haber verdi, ki «Kızın sevgilisi budur. Buna bir şey deme, bırak çadıra!». Deli Mehtar, kıyam etti. «Buyur efendim!». Hasan Paşa sevgilisinin çadırına girip, kızın yüzünü gördüğü gibi, kız görür görmez ağladı. Dedi : «Kız, ağlama! Sen kendi gönlün ile kaçmadın, seni cebri kaçırdı. Doğru söyle! Bu Köroğlu sana ne yaptı?». Kız ise, ağlayarak, sevgilisi Hasan Paşa'ya, kız dedi, ki «Ey sevdiğim, Köroğlu'nu sorarsan, benim yüzüme başını kaldırıp da baktığı yok. Beni kırlığın başına çıkardı. Bana dedi, ki kızım sen benim dünya ahiret evladımsın. Lâkin, ben de bilmedim sen hükümdarın sevgilisi idin. Olaydın, kaçırmazdım. Merak etme, seni sevdiğine yine veririm!. Yoksa, ben canıma intihar ediyordum. Köroğlu'nun bu sözüne mukabil, baktım, ki hakikaten Köroğlu beni yine sana verecek. Bana da evlat nazarı ile baktı. Hırkasını benim başıma verdi, ki kızım al aha bunu, daldalan da, sen benim evladımsın! Hiç benim yüzüme baktığı yoktur.».

Kız ise nasıl haber verdi ise, Hasan Paşa kızdan bu ikrarı alır almaz, derhal geldi Köroğlu'nun sarıldı boynuna. «Köroğlu, hakikaten yiğitoğlu yiğitmişsin!». Geri döndü Keloğlan'a, Damat Bey, hakikaten sözlerin doğru imiş, şimdi inandım.», O zaman, Köroğlu dedi, ki «Paşam, o, ki geldik, Çamlıbel'e götüreyim, toyunu düğününü tutayım!». Dedi : «Köroğlu, yok! Senin ile şimdiye kadar düşmandık, kardeş olalım! Çamlıbel'e gitmiyelim! Sen buyur, dönelim, Silistre'de benim toyum tutulsu, ki bunun da kız olduğunu, Silistre halkı görsün de, benim namusum kaybolmasın, senin de yiğitliğin.». Köroğlu baktı, ki Hasan Paşa'nın sözü doğru. «Peki Efendim!».

O zaman, «Oğlum Deli Mehtar.». «Buyur ağa!». Çamlıbel'e seyirt, bizim Han Nigar ile, eminin de civanı Dana Hanımı al gel!». Deli Mehtar atı binip, güne bir menzil Çamlıbele gece gündüz koşa, erişti. Köroğlu'nun karısı Dağıstanlı Han Nigar'ı, Köse'nin karısı Ado Bek kızı Dana Hanım'ı alıp, bunlar da at bindiler, Deli Mehtar

ile beraber konup göçerek, kavuştular koşuna. Silistre askeri ile Hasan Paşa, vezirler ile, Köroğlu keleşleri Silistre'ye gerisin geri döndüler.

Güne bir menzil, Silistire kenarına vardı Hasan Paşa. Dedi : «Buyur Köroğlu!». Dedi : «Efendim, iki bin keleş, zincirsiz aslan eğliyorum, olur, ki bunlar şehir içersinde bir küstahlık ederler, yiğitliğim gider, ben şehirden dışarı, sen şehir içinde toy yapalım!». Köroğlu bin dokuz yüz doksan dokuz koçak ile Silistre'den dışarı, Hasan Paşa Silistre içinde, Köroğlu'nun baş koçağı Demircioğlu, ikinci koçak Reyhan Arap sağdıç oldular, Köroğlu'nun karısı Han Nigar, Köse'nin civanı Dana hanım yenge oldular, sekiz gün toy düğün tutulup, bir mübarek Perşembe gecesi Silistre hükümdarı Hasan Paşa'nın nişanlısı ile Hasan Paşa'yı verdiler zifafa.

İki aşık nail-i mürat oldu. Allah cümle hasretleri de, hasretine kavuştursun inşallah!

Hasan Paşa'nın sevgilisinin kız olduğunu, Silistre halkı, görüp, duyup, o zaman, Köroğlu'nun hakikaten yiğitliğine Silistre halkı da inandı. «Ulan, hakikaten, Köroğlu,yiğit oğlu yiğitmiş. Böyle bir güzel kız kaçıra da bir daha sahibine hulus ile teslim ede! Hakikaten, bu herif yiğit imiş!».

Bir haftadan sonra, Köroğlu, müsaade isteyip, «Ey efendim, buna müsaade! Çamlıbel'im ıssız kaldı.». Silistre hükümdarı vezir vüzera ile, Kâhya Bey, Damat Bey ile, Köroğlu'nu Köse Kenan'ı, koçakları üç günlük, Silistre'den yola vurdular.

Bunlar gerisin Silistre'ye dönüp, Köroğlu beyleri ile güne bir menzil, Han Nigar, Köse'nin karısı Dana Hanım ile gece gündüz gelerek, günlerin bir gününde kavuştu Çırpıcı Çayırları'na çadırlar kurup zevk ü sefa içinde.

Beyler Köroğlu'nun hikayesi, burada kavuşup, Köroğlu Çamlıbel'de, Silistre hüküdarı Silistre'de usul buldu. Hikâyemiz burada, bu Keloğlan'ın kolu, usul buldu. Dinleyen efendilerimize, Allah canlarına sağlık, afiyet versin! Hiçbir zaman vatanımıza, milletimize, başımızdaki devletimize zeval vermesin Allah! Hikâyemiz burada böylece tamam, cümle dinleyenlere eyvallah!.

KENAN KOLU

Bu söyleyecek, söylediğim bu Köroğlu'nun kolu, Kenan Hükümdarı Mine Sultan'ın kızını, Han Ayvaz'a alacağız. Köroğlu, bin dokuz yüz doksan dokuz koçak, baş ucunda Köse ile beraber, Çardakçı Çamlıbel'de, bütün Türkiyenin her tarafına namı yayılmıştı. Köroğlu saz ile demiş :

Nerde güzel gördüm çektim getirdim
Güzellerden asla kalmadı meylim

Günlerin bir gününde devrişin birisi, Kenan Eli'nden Türkiye ye gelerek, bu adam, on dört sene kurbet dolanmış idi, bu devriş han. Nihayet, bir devriş rast gelip, baktı, ki perişan bu adam. Dedi: «Arkadaş, sen hiç gurbet gezmedin mi? Hiç yiyip içmedin m?i». Dedi : «Kardeş Allah kimseyi işsiz etmesin, yüz suyundan ayırmasın! On dört yıldır, gurbet dolanıyorum, amma hayır sahibi beş kuruş verdi ise de, onu da nihayet kıt kanaat idare ettim, bu güne çıktı.». Dedi : «Kardeş sana bir yiğit yeri öğreteyim, al o elindeki keşkülünü doldursun para! Ölüncü bir güne kadar beş vakit namazını kıl da ye! O adama dua et!». Devriş duyması ile dedi : «Kardeş, söyle bakayım! O hangi bir beydir? Kırk ülke dolanana kadar.». «Çardakçı Çamlıbel'de koç Köroğlu peydahlanmış, Türkiye toprağında. Padişah kırkda bir paç al diye ferman vermiş Sultan Murat, Benim bayrağımın altında daldalanıp, verdiğim emirden dışarı çıkmayacaksın; Köroğlu'ndan ikrar almış. Lâkin, şimdi Köroğlu gelen giden kervandan Çamlıbel'de kırkda bir paç alıyor. Bin dokuz yüz doksan dokuz keleşi var. Bu adam zenginden alıyor, devriş baba, fakirlere dağıtıyor. Git Köroğlu'nun Çamlıbel'ine, elindeki keşkülü doldursun!». «E, arkadaş öyle bir adamın yanına eli boş gidilmez. Acep ne armağan götürdün? Tabi benden evvel siz gitmişsiniz. Ne

armağan götürdünse söyle, ben de götüreyim!». Dedi : «Kardeş sen gidiyorsun beş kuruşun peşine, o adamın armağana ihtiyacı yok. Lâkin, kul ola, ki ihtiyacı olmaya, elbette vardır. Zenginin bile, fakire ihtiyacı vardır. Ne için işi için? İş gördürme için. Cenab-ı Allah bütün kulları birbirine sebep halk etmiş.». Dedi : «Kardeş Köroglu'nun ihtiyacı, ya bir güzel haberi, ya bir yiğit, koçak haberi götür bu adamın da ihtiyacı bunlara.». «Hay hay, peki!».

Meğer, o devrişin koynunda, Kenan hükümdarının kızı, Mine Sultan'ın tasviri, devrişin koynunda idi. O zaman, bir insanın tasfirini almak için, kalemdar dervişler, kalem ile, ya camekân üzerine, ya da kâğıt üzerine, kalem ile tasfir alırlardı. Mine Sultan'ın tasfiri devrişin koynunda. Devriş ise, «Ulan, hakikaten ben eğer, bu kızın tasfirini Köroğlu'nun eline verirsem, Köroğlu birin yerine belki bana beş akçe verir.». O zaman çarıkları ayağına çekerek, Çamlıbel'in yolunu tuttu.

Güne bir menzil, günlerin bir gününde, meğer o günsü gün Cuma idi günlerden, Çırpıcı Çayırları'na devriş kavuştuğu gibi, Köroğlu keleşleri bütün, Köse ile, Köroğlu ile, divan hanede, üç yüz altmış altı keleş oturuyorlardı. Bıyıklar bükülü koç boynuzu gibi, yakalarda gümüş hançerler asılı, bellerde kılıçlar bağlı. Devrişin önüne birisi düşüp Köroğlu'nun divanhanesine devrişi çağırdı. Meğer oturan üç yüz altmış altı keleş Köroğlu'nun sıralayın oturuyordu. Han Ayvaz ortada hizmet ederdi. Ocağın sağında Kenanlı Köse Kenan, solunda da Köroğlu oturuyor. Ocağın içinde güğüm kaynıyor, kahve. E, o zamanın devri devranı, ehiller kahve içerdi, cahiller de tarçın çayı, sütlü çay içerdi.

Köroğlu devrişi görmesi ile, «Buyur devriş baba, buyur buyur! Oğlum Ayvaz, şu devrişi al yanıma!». Han Ayvaz devrişe işaret verdi. Devriş çıktı Köroğlu'nun yanına. Diz çöktü, oturdu devriş, «Merhaba devriş baba!». «Merhaba yiğit!». Dedi : «Oğlum Ayvaz, devriş babaya kahve doldur!». Han Ayvaz bir kahve doldurup, devrişin önüne koydular kahveyi. Meğer, devriş hem kahveyi içerken, hem de Köroğlu'nun oturan üç yüz altmış altı keleşlerini seyrederdi. Öyle baktı, ki ne baksın! Her biri yiğit. Yakalarda hançer, bellerde kılıçlar bağlı. Hiç dersin, burda canlı bir kimse yoktur. Meğer bu teşkilat Kenanlı Köse'nin. Her kim kendiliğinden gülse idi, Köse bir sille vururdu o adama «Ulan, burda oturan hepsi erkek yiğittir. Hangimizin üzerine güldün!» diye. Kimsenin, Köse'nin sillesinin

korkusundan dudağı geri gitmezdi. Devriş kahveyi içti. İşaret verdi Köroğlu Han Ayvaz'a ki «Devriş babaya yemek getir!». O zaman pilav geldi. Devriş karnını doyurduktan sonra yorgunluğu devrişin gitti.

Köroğlu ise, «Ey devriş baba, nereden geliyorsun nereye gidiyorsun? Söyle, derdine derman olayım!». Devriş Köroğlu'nun bu sözüne, ayağa, yerinden kalktı. Dedi: «yiğit canım sana kurban! On dört yıldır kurbet dolandım. Lâkin, hayır sahibinin verdiği pulları gün kazandım gün yedim. Cenab-ı Allah işsiz kimseyi etmesin oğlum! Bugünkü güne kadar, hayır sahibinin elinden sadaka ile idare ettim. Bugüne geldim. Lâkin, senin yiğitliğini, mertliğini kurbette duydum. Senin gibi bir yiğitin ziyaretine geldim. Lâkin, geldim amma, sana bir armağan getirdim.». «Devriş baba, —dedi— evet!». «Senin için ey yiğit, Kenan Hükümdarı'nın kızı, Mine Sultan'ın tasfirini getirmişim. Ancak, bu güzel senin koçaklara layıktır.». Köroğlu devrişin elinden tasfiri alıp, böyle bir kızın cemaline bakması ile, başını kaldırdı. Devrişe : «Ey devriş baba, tasfiri iyi getirdin amma, şimdi sana bir şey sual edeceğim. Lâkin, doğru söyle devriş baba! Benim keleşlerimde, benim divanhanemde yalan bir söz sökmez.». «Buyur —dedi— Köroğlu!». «Devriş baba, bu güzelin tasfirini getirdin, amma acaba bu kız vergili mi, vergisiz mi? Eğer vergili ise, Cenab-ı Allah bu güzeli sahibine mübarek etsin, bağışlasın! Benim gözüm yoktur. Yok bekar kız ise, vergisiz ise, o zaman bu kızı bir koçağıma alırım.». Devriş gülerek Köroğlu'nun bu sözüne dedi, ki «Ey yiğit, bizler de elhamdülillah Allah'ın emrini, mukadderatını iyi biliriz. Ben elin sevdiği yar-ı vefa-darının tasfirini sana niçin getireyim? Lâkin, Kenan hükümdarının kızı Mine Sultan, bekâr bir kızdır. Cumadan cumaya bahçeye iner, has bahçede gezinir. Bu kızı, şimdiye kadar, hiç kocaya alan, teklif etmedi.». O zaman Köroğlu, nasıl devrişten bu sözü duyması ile, tasfire bakıp, üç yüz altmış altı keleş otururdu, keleşlerine yüzüne bakıp, öyle baktı, ki Mine Sultan kınalı kaşık gibi Han Ayvaz'a yakışıyor. Meğer, kız da Ayvaz'ın çağında, Ayvaz'da kızın çağında idi.

E, Köroğlu, Ayvaz'ı Üsküdar'dan, Kasap Başının oğlu idi, Üsküdar'dan Ayvaz'ı kaçırmıştı. Köroğlu evlat ederek, Ayvaz gözünü açıp, Köroğlu'nu baba bilir, Han Nigar'ı ana bilir. O zaman, devrişin elinden keşkülünü aldı. Köroğlu en siftah kendi cebinden, o zamanın parası, kendi cebinden bir avuç keşkülün içersine döktü. Başını kaldırıp oturan keleşlerine, «Beyler!» deyince, üç yüz altmış

alt. keleş, ayağı kalktılar. «Buyur ağa!». «Benim başımı seven, Cenab-ı Allah'ın emrettiği sadakayı, elini cebine sokan, bu keşküle bir tasadduk atsın!». Köroğlu'ndan bu cevabı keleşler duyması ile, herkes elini cebine sokarak, azı çoğu dinlemiyor, keşkülün içersine boşalttılar. Üç yüz altmış altı keleşi, Köroğlu, sıralayın dolandırdı. Keşkül silelendi, devriş seyrediyor. Ocak başında Köse.

Meğer, devrişin içeri girdiğini, Köse Kenan görür görmez, başını aşağı eğmişti. «Geldi yine Allah'ın belası, şimdi bir fesatlık çıkartır, başımızı emde kor, savuşur gider!». Köse Kenan, sufatını dönerek sinirlenmişti. Hersinden, Köse'nin zaten üç tane kıl vardı yüzünde, o kıllar da, kıvrılmış yukarı dikilmiş. Köroğlu keşkülü Köse'nin önüne koydu. «Emi —dedi— hele bir sadaka da sen ver emi!». Dedi : «Köroğlu, keşkül silelenmiş. Bu sefer de, beni geç oğlum! Üç yüz altmış adam verdi. Benden de alma Köroğlu!». «Emi, kurban olayım emi! Bu devriş, gurbette, seni bir parmak bal eder, der, ki Köroğlu'nun Köse'si gayet nıhız bir yiğit! Hele, ver bakalım emi, bir sadaka da sen!». Köse hıs ile elini cebine sokarak, keşkülün içersine döklü. Köroğlu ise, devrişin eline keşkülünü verdi. «Al devriş baba al! —Öyle baktı— Türkiye kahramanları, Türkiye yiğitleri, mertliğini, yiğitliğini gurbette gezerken her yerde ikrar et, inkar etme!». Devriş ise keşkülün parasını alarak, «Hakikaten Köroğlu, yiğitlik sana mahsus, helal olsun!», dua ederek, Çamlıbel'den derife atlısı devrişi yola vurdu. Devriş gitti işine. Gel haberi Köroğlu'ndan verelim :

Köroğlu ise, Ayvaz'a işaret verdi. «Oğlum Ayvaz şu duvardan sazımı indir!» dedi. Han Ayvaz duvardan sazı indirerek, aldı Köroğlu sazı. Bakalım, üç yüz altmış altı keleş oturuyor, üç yüz altmış altı keleşten bir tanesini, Kenan Eli'ne göndereceğine, saz ile, Köroğlu ne ikrar vermiş. Bu keleşlerden kimi gönderecek. Koçaklar başı Erzurum'lu Demircioğlu Kenan'ın gideceğini Kenan Eli'ne Bakalım, Köroğlu saz ile, ne ikrar demiş :

Bir koçak gidecek Kenan Eli'ne
O da bu Demirci Kenan'a mahsus
Mineyi Sultanı göz ile görsün
O da bu Demirci Kenan'a mahsus

Bahçede açılan dalı pürçek mi
Yüzünde Şölvesi güzel köçek mi

Bu Mineyi Sultan yahu gerçek mi
Görüp de gelmesi Kenana mahsus
Devrişin dediği bu söz gerçek mi
Görüp de gelmesi Kenana mahsus

Köroğlu der benim ciğerim dağlı
Bu güzeli gördüm gözlerim çağlı
Bir cevap isterim Demircioğlu
Bu işi görmesi Kenan'a mahsus

Köroğlu, sazına sözüne nihayet verir, vermez o zaman, ayakta dinleyen Demircioğlu. «Ağa baş üstüne! —dedi— Ağa, ben bu kızı bir daha gördüm, devrişin dediği söz doğrudur ağa. Bu güzeli, Reyhan Arapı Kenan Elinden getirirken, bu güzeli bahçesinde görmüştüm ağa. Lâkin, şimdi bu güzeli getireyim mi? Yiye göreyim, geleyim mi?». «Oğlum, —dedi— ben sana getir demiyorum. Bu kızı, bir daha gözlerin ile gör. Hele bak, ki devrişin getirdiği tasfir bu kızın kendisi midir? Yalnız gör gel!». «Baş üstüne ağa!». dedi.

Köroğlu ise bu cevabı Demircioğlu'na verir vermez Demircioğlu atına takım vurarak, Demircioğlu küheylanına binip, güne bir menzil, atın başını Kenan Eli'ne doğru dönderdi. Gece gündüz gide gide, hikâye dillerde tez, yıllarda geç olur, günlerin bir gününde Demircioğlu gece yarısı idi, yine Kenan Eli'ne kavuştu. Yolu yolağı biliyor. Demircioğlu kızın bahçesine içeri girdi, at ile beraber. Meğer bahçeyi bekleyen bağbancılar, birisi evine gitmiş, birisi bağ damında yatıyordu. Demircioğlu usul usul bağ damını açarak, bağbancının ayaklarını kollarını usulcaman bağlayarak, bağbancıyı bağ damına bağladı. Çekti, bağ damının kapısını üstüne kilitleyip, atın dizginini, başından başlığını çıkartarak, bahçenin içine.

Ocağı batsın, bahçenin! Envayi türlü gül ağaçları, çanaklar içinde, mor menekşe çiçekler açmışlardı. Demircioğlu, yine atı hangi çanağın başına çevirirse, gözünü sevdiğim küheylan, bir ağız atması ile çiçekler bir yana, çanak bir yana gidiyordu. Cariyenin biri, gece yarısı elinde testi, havuz başına indi, ki su getire. Öyle geldi, ki, ne gelsin! Zebellah bir yiğit, bahçenin içinde, çanaklara atını karşı vererek, çanaklar tarımar oluyor. Bu kız ağlayarak, «Ey zalım —dedi— intikam alınır amma, bahçedeki çiçeklerden ne alırsın? Ne hakkın var? Sen bu bahçeye girdin ve seni bu bahçeye kim bıraktı, girdin? Bu bahçe kimin bahçesi olduğunu bilir misin?».

Dedi: «Kızım ne bileyim, büyük bir bahçe gördüm, atımı otarıyorum. Ben ne bileyim kimin bahçesidir?». Cariye ise dedi, ki «Ey haydut, burası çayır mıdır, at otarıyorsun?». Dedi: «Kızım, bizim atlar daima çiçek başı otlar.». Kız ise, testiyi yere koyarak, hemen ağlayarak, Mine Sultan'a kavuştu. «Hey hanım, ne duruyorsun, bahçendeki çiçeklerin bir haydudun biri, bana diyor, ki kızım, atlar daima çiçek başı otlar.». «Kız, —dedi— zamanında böyle bir haydut yine girdi bu bahçeye. Olmaya, ki yine o dadana?».

Mine Sultan öyle geldi, ki ne gelsin, senelerce evvel gördüğü Demircioğlu, yine atın başlığını almış, çanakların çiçekleri tarımar oluyor. Dedi: «Ey Allah'tan korkmaz, bir kaçtın kurtardın, Şimdi de, nereye kaçacaksın? Ne hakkın var benim bu bahçemi tarımar ediyorsun?». Dedi: «Kızım, kızım bana bak kızım! Hiç beni kargışlama! zaman gelir, ki kızım senin toyunu düğününü de tutarım.». Demircioğlu bu güzele baştan ahirine bir bakıp, göz dolandırdı. «Ulan keşke ağam bana al, getir diyeydi, ne iyi olurdu! Lâkin, ben, bu kızı, bahçeden kaçırmak için, ağam bana getir demiş; nasıl götürürüm.». Kız ise cariyeleri babasına haberci gönderdi.

Demircioğlu ise bir taraftan, bahçeden kaçarak, gece yarısı idi, beyler atını binip gerisin geri Allah'a ismarladık edip, Kenan Sultan'ı haber alıp, peşine atlı kaldırana kadar, Demircioğlu dağdan, dereden ormandan Allah'a ismarladık edip, güne bir menzil kaçıp, çardakçı Çamlıbel'e günlerin bir gününde kavuşarak, Köroğlu'na Demircioğlu'nun geldiğini haber verdiler.

Demircioğlu çıktı Köroğlu'nun divanhanesine. «Geldin mi oğlum,». «Evet ağa, geldim.» dedi. «Ulan, hakikat bu devrişin getirdiği tasfir, Mine Sultan'ın kendisi mi?». Dedi: «Ağa, hiçbir taraf noksan değil, Ağa, keşke, bana kızı al gel diyeydin, şimdi Mine Sultan buradaydı!». «Yok oğlum, yok Türkiye yiğitlerinin şanına düşmez, kimsenin evladını cebri ala, kaça. Lâkin, oğlum, ben Allah'ın emri ile, Kenan hükümdarı alayım, hele vermesin!...

O zaman, Köse Kenan, başını kaldırarak Köroğlu'na dedi, ki «Ulan hakikaten ahır sekisinde oturur, oğlum, padişahlar ile uğraşırsın. Gel bu sevdadan vaz geç! Öyle bir hükümdar, kızını senin Ayvaz'ına vermez. Yer ile gök ne kadar yakın ise, oğlum Mine Sultanda öyle yakındır bize. Gel Köroğlu, gel bu sevdadan vaz geç! Yoksa keleşlerin kanına sebep olma!». «Yok emi, yok. Ölü başı gordan sakınmaz emi! bu yiğitlerin başına ne yazılmış ise, o gelir. Eğ-

len emi, eğlen! Türkiye yiğitleri, hiçbir şeyden sakınmamış şimdiye kadar, ben bu kızı ya ölür, ya alırım!». Köroğlu ise, Kenan hükümdarına, elli beş koçak ile beraber kendisi tebdil görüp, Allah'ın emri ile hükümdardan, yüz be yüz bu kızı istiyor. Köse Kenan, her ne kadar kızdı ise, Köroğlu Köse'nin sesini kabul etmedi.

Kırat'ın üstüne binip, elli dört bölük başları, Köroğlu ile beraber, güne bir menzil başladılar Kenan deyin gitmeye. Üç günlük Kena'na yol kalır kalmaz, Köroğlu'nun gidişini Kenan hükümdarına haber verdiler, ki «Türkiye toprağından Koç Köroğlu, elli beş atlı ile Kenan'a geliyor, malumatın olsun!».

O zaman, Kenan Sultan'ı hele bakalım ki dost mu geliyor düşman mı geliyor? Karşı göndererek, atla, hürmetle bunları alıp, atlar tavlaya çekildi, kendileri hükümdar sarayına çıktılar. Yer gösterildi. Oturduktan sonra, kahveler geldi, içtiler. Ara yerden bir saat geçer geçmez, Köroğlu ise saz elinde, kalktı. Hükümdar karşısında. «Ey hükümdarım, sormuyorsun gelen adama, fikrin nedir?». Dedi : «Benden gelen misafire hizmet, hürmet ettirmek. Lâkin, senin şimdi fikrin ne ise, dost musun, düşman mısın, ne ise fikrin, bildir bakalım! Biz de ona göre davranalım!». O zaman, Köroğlu ayakta, bakalım, Allah'ın emriyle, Mine Sultan'ı Köroğlu saz ile, kızın babasından Köroğlu saz ile, ne istemiş :

Hükümdarım geldim senin yanına
Akıbet işimi görsen ey olur
Hakkın emri ile Mine Sultan'ı.
O oğlum Ayvaz'a versen ey olur

Gönül ayrılmadı bu iktidardan
Akıbet geçmezem bağdaki bardan
Mine'yi almadan gitmem bu yerden
Hakkın emri ile versen ey olur

Köroğlu der işin müşkil ederim
Doğruluk ile ver teklif ederim
Eğer vermez isen alır giderim
Hakkın emri ile versen ey olur

Köroğlu, saz ile, müşkilini, Mine Sultan'ın babası, Kenan Sultanı'na bildirdi. O zaman, Kenan Sultan'ı, böyle bir küçük, içerden

kendi kendine düşünerek, «Ulan, hakikaten, demek, ki dünyada deliler çok imiş. Hele bak bu haydudun teklifatına, ki elli beş kişi ile gelmiş, benden kızın verirsen alırım, yoksa almadan gitmem, diyor. Bazan insanın vadesi tekmil olanda muhakkak zor ile ölür.». Kenan Sultan'ı kendi kendine düşünerek, dedi, ki «Bari, ben buna öyle bir fend edeyim, ki dünyanın sonuna kadar dillerde söylensin! Hele ben bundan, en evvel bunun teklifatını kabul edeyim! Alacağımı alayım! Yüksekten tutarım, verirse, zaten alırım, vermezse gerisin geri döner gider, Eğer, bunların kellesini almış olsam, olur, ki gerisi çoktur, bir ziyan olur vatanlarıma.».

Bu sebepten, Köroğlu'na bir şey demeden başını kaldırdı. Dedi, ki «Yiğit, benden kız alanın, Allah'ın emriyle, lâkin bir şey demiyorum, kesesi dolu kızıl altın olacak.». Köroğlu döndü : «Sultanım, elbette, Çamlıbel'den, senden kız almaya gelen herifin, gümanı gelir. Her ne, her ne matlup ediyorsan, et! Kızıl altınım çoktur. Mine Sultan'ın ağırınca altın da vermeye iktidarım var benim.». O zaman beyler, Kenan hükümdarı daha bir şey demedi Köroğlu'na. «Hay hay, peki! Ağırınca altın vermeye iktidarın var ise, bende, Allah'ın emri ile kızım Mine Sultan'ı, senin oğlun Han Ayvaz'a vermeye iktidarım var.» dedi. Beyler, her ne hükümdar teklif ettiyse, Köroğlu kabul etti. Bir takım ganimet, Kenan hükümdarı Köroğlu'ndan alarak;lâkin kalbi kız vermek mi? Hayır, yok. «Alacağımı alayım, sonunda gelir kızı götürmeye, kılıcı karşı veririm.».

Köroğlu yarasa kuşu gibi Kenan hükümdarının köşk ü sarayında, bütün varlığını, Ayvaz uğruna koydu. Yarasa kuşu gibi tüyünü döktü. Nikâh kesilip, şerbetler içildikten sonra, Kenan Sultanı dedi: «Köroğlu, altı ay mehel verirsen, ben de kızımın çehizini, tebdilini hazır ederim. Yedinci ay üzerine gelir, gelinini alır, gidersin! Toy düğün yapar, götürürsün!». «Başüstüne efendim!» dedi. Bir hafta Kenan elinde kalarak, bir haftadan sonra Köroğlu Kenan Sultanından müsaade alarak, elli beş koçak ile bir daha gerisin geri Çamlıbel'e döndü.

Güne bir menzil Çamlıbel'e usül bulur bulmaz, Köse Kenan'a haber verdiler, beylerin gelişini Köroğlu çıktı huzur divana, Köse'nin elini öptü. «Emi, gördün mü, üstüme gülüyordun, eğri kılıcı nasıl Kenan Sultanı görmesiyle, kızı Mine Sultan'ı, Allah'ın emriyle Han Ayvaz'a aldım. Hele vermeseydi!...». Köse Kenan, gülerek, başını kaldırdı, Köroğlu'na dedi, ki «Oğlum Köroğlu, atalardan kalan

bir cevapdır, ki» oğlum cücüğü torda sayarlar. Sen, şimdi, hayal pilavına aldanmışsın. Dök, yağı bol olsun, oğlum! ne zaman, ki Mine Sultan'ın duvağı yüzünde, Çamlıbel'e gelirse, o zaman inanırım. Lâkin, sen, bu varlığı verdin, her bir yarasa kuşu gibi tüyünü döktün. Ama, oğlum olmaya, ki bu hükümdar senin üstüne gülerek, elindeki pulun aldı. Senin de, peşine güle güle, seni yola vurdu.». «Emi ne demek? Nikâh kesilmiş, Allah'ın emri ile Mine Sultan'ı almışım!». «Pekâlâ Köroğlu! O gün olur, ki benim bu sözlerim senin de diline taktir olmaya. Benim bu sözümü kabul edersin. Şimdi bir şey demiyorum. Altı ay tez gelir geçer. O zaman konuşurum Köroğlu senin ile.». Beyler ara yerden üç dört ay geçti.

Meğer, bütün Çamlıbel'de bin dokuz yüz doksan dokuz koçak, işittiler, ki Köroğlu Kenan Sultanı'nın kızı, Mine Sultan'ı Han Ayvaz'a nikâhlamış. O zaman, Köroğlu'nun koçakları sevinerek, meğer Ayvaz'ın kulaklarını bazı bazı çekerlerdi. Eskiden, bir cahilin evlenmesine, nişanlanmasına mukabil, ehiller, bazı kulak çekerlerdi, Köroğlu koçakları, bazan, Ayvaz'ı başına ahenk ederek, Ayvaz'ı müjdeleyerek.

Lâkin beyler, Köroğlu'nun elli iki derife kolu vardı, aşçı yamakçı takımı. Bu elli iki derife kolu, gizli gizliye, kendi kendilerine meşveret ettiler: «Ulan, ağamız Kenan Sultanı'nın kızı Mine Sultan'ı nikâhlamış, amma ağırınca altın vermiş. Varlığını, bütün, Mine Sultan'ın uğruna vermiş, kızı almış. Lâkin, şimdi böyle bir varlık da. toy düğüne saf olacak.». Birbirleriyle konuşurken dediler, ki «Elbette, sarf olur. Belki de düğüne, Köroğlu verdiğinin iki mislisini de, düğüne harcar.». Bu derife kolu gizli gizliye kendi kendilerine müşavere ediyorlardı. Birkaç tanesi dedi, ki «Ulan, ağamız ne vermişse vermiş, geri kalan top düğüne harcanan para, harcanmasın! Gelin, biz elli beş kişi derife atlı, hepimiz bir araya gelerek, Ayvaz'ı da kandıralım, haber verelim, gidelim, nişanlısını alalım, kaçalım! Köroğlu, daha, toy düğüne para harcamasın! Zaten, bu kız, bunun haklısı, alalım, getirelim!». Bunlar bir arada meşveret ederek, hepsi müşavereyi biriktirdi, gizli ama. Bu müşavereden ne Köroğlu'nun haberi var, ne Köse'nin ne de koçakların haberi var. Bunlar, kendi kendilerine, gizli konuşuyordu. O, ki meşveret bitti, gizli gizliye Ayvaz'a da haber verdiler, ki «Ulan, hazırlan! Köroğlu'na hiçbir şey deme! Koçaklara, kimseye birşey deme! Gidelim, senin sevdiğin Mine Sultan'ı alalım, kaçalım, bu üç ayı da gözleme oğlum!». E, Ayvaz da cahil idi, uydu bunların sözüne, Dedi, ki «Bir

an evvel sevdiğimi kaçırayım! Hay hay, siz benim ile beraber geldikten sonra, alalım, kaçalım!».

Bunlar, meşvereti tamam ederek, gecenin bir yarısı, Ayvaz'ı da aldılar. Derife atlısı Ayvaz ile beraber Kenan yolunu tuttular. Başladılar Kenan Eline gitmeye. Yolun yarısı olur olmaz, bunlar kendi kendilerine dedi, ki «Ulan birbirlerinin içinden, ulan, sen Sen Demircioğlu ol, ben de Kenanlı Reyyhan Arap olayım, an o da, Niğde'li Geyik Ahmet olsun, an o karşıki de Bursa'lı Topal Dursun olsun;».

Meğer, Köroğlu'nun üç yüz altmış atlı keleşi içinde, altısı bölük başları idi. Kimler idiler? Birincisi Erzurum'lu Demircioğlu Kenan, ikincisi Kenanlı Reyhan Arap, üçüncüsü Niğdeli Geyik Ahmet, dördüncüsü Bursalı Topal Dursun, beşinci koçak Kayserili Abulobut, altıncı koçak Tokatlı Debe Daşşak. Lâkin, geri kalan her bir ülkeye sayılı koçaklar. Toz Koparan, Depe Delen, Değirmen Avurt, Firfirik Burun, Bu koçaklar da, yiğitler lâkabı ile söylenir, halen şimdiye kadar bu koçaklar dillerde, seneden seneye söylenir.

Köroğlu'nun derife atlsı, her biri Köroğlu'nun bölük başlarının yerine geçerek; lâkin bu cevap de neye gelir; «taşıma su ile taş döner mi?». Bunlar, birbirleriyle meşveret eder etmez, bir gök çimen üstünde atlardan indiler, Ayvaz'a da, dediler: «İn ulan, burda bir hiç olmazsa, bir saat atlarımızı sikkeliyelim! Biz de, terkilerden heybeleri indirelim, karnımızı doyuralım!». Atları o gök çimen üstüne sikkelediler, heybeleri indirdiler. Bunlar karınlarını doyurduğu gibi, bir tanesi dedi, ki «Ulan Demircioğlu, hele bir kendi kendini bildir bize!». Dedi: «Ulan, benim adıma Demircioğlu Kenan derler.» diyerek, aldı sazı eline, Bakalım kendini meth etmesine «Kenan orduları benim kılıcımın elinde ne dayanır!» diye, kendi kendinin methini

Bire beşe ona bine de bakmam
Gör Demircioğlu diyerler bana
Önümden de ordu bozulup kaçar
Gör Demircioğlu diyerler bana

Cenk ile geçmiştir gördüğün bu çağ
Bana vız geliyor kılıçla bıçak
Sorarlarsa beni ikinci koçak
İsmi Reyhan Arap diyerler bana

Gün be gün gitmiyor gam u feryadım
Cenge girmek derler benim muradım
Met edersin Geyik ahmettir adım
Tam üçüncü koçak diyerler bana

Biri Erzurum'lu Demircioğlu Kenan oldu, biri Kenanlı Reyhan Arap, biri de Niğdeli Geyik Ahmet oldu «Ulan, bizi mkılıcımızın önünden acaba kim imiş kurtulan, Kenan elini dümdüz ederiz, hele kızı vermesinler!».

O zaman, beyler, güne bir menzil, gece gündüz giderek, Kenan Eli'ne üç günlük yolları kaldı. Haberi kimden verelim? Kenan eli'nden :

Köroğlu'ndan alacak, Kenan sultanı, gânimeti aldıktan sonra, altı ay mehel de almıştı. Meğer, Köroğlu Çamlıbel'e geri dönerken, Kenan hükümdarı yediden yetmişe, toplayarak, Kenan'ın dört etrafına gizlide, pusuda, asker kılıçlı kalkanlı beklerdi. Neyi? Altı ay, eğer, sonra Köroğlu gelecek olursa, yekden asker Köroğlu koçaklarına karşı duracak, Her vakit beyler, «Dost uyur düşman uyumaz.» derler, atalardan kalan bir cevaptır, her vakit tedbirli dur, taktirden bahane bulma! o zaman asker dört etrafında Kenan'ın, pusuda beklerken, bu taraftan, Köroğlu'nun derife kolu, bölük başları olmuş her biri kendi kendine. Üç günlük yol, ki kalır kalmaz, Kenan eli haber aldı, ki «Köroğlu keleşleri geliyor.». Bunlar Köroğlu'nun koçakları sandılar. Emir verilir verilmez, bütün şehrin etrafında, pusudaki olan asker, kılıçları parla parla parlattı. Bunlar bir tepe üzerine gelip, dayanır dayanmaz, meğer fikirleri gecenin bir fesliside; kızı gizli alıp kaçırmak idi.

Nasıl, ki bunlar Kenan'ın dört etrafında, Kenan askerini görür gözmez, birbirine dedi, ki «Ulan, bu asker bu şehrin etrafını sarmış. Şimdi, bu kızı biz kılıcın zoru ile alalım! Neyi varsa alırız.» dediler. Biri dedi : «Ulan, bana Demircioğlu derler adıma,». Biri dedi : «Zaten bana Kenanlı Reyhan Arap.», biri de : «Bana Niğdeli Geyik Ahmet 'Bursalı Topal Dursun', 'Kayserili Abulobut', Tokatlı Tepe Taşak,». Altı bölük başları, kendilerini meth ettiler. Nihayet, bunlar tepe üstünde kılıçları çıkartıp kından, dört taraflarını, emir verildi, Kenan askeri bunların sargıya aldı, bunlar kaldı ortada. Öyle baktılar, ki dört yan sarılmış. «Peyderpey asker geliyor üzerimize.». Biri dedi : «Ulan Demircioğlu, bin dokuzyüz

koçaklar başısın. Lâkin, şimdi bize bir vur emri ver, kılıçları kından sıyıralım, dört tarafımızdan gelen düşmana kılıç vuralım, hele bugün bize bir vur emri ver!». Aldı Demircioğlu. Bakalım koçaklara, güya bölük başlarına ,ne vur emri vermiş? Halbuki Köroğlu koçakları, Köroğlu ile beraber, Çamlıbel'de oturuyor, hiçbir şeyden haberleri yok :

Havaya sarfetmem ziya
Kalbinize almayın riya
Dilden Allah diye diye
Daldırın düşmana beyler

Düşmandır mahv u feryadım
Demircioğlu'dur adım
Dilimde lezzet ü tadım
Daldırın düşmana beyler

Bire beşe bine bakmam
Daldırın düşmana beyler
Düşmanın çoğundan yılmam
Daldırın düşmana beyler

Demircioğlu, etrafında duran, sağında solunda kılıç kından sıyıranlara, vur emrini verdi. Lâkin bunlar Köroğlu'ndan bu öğüdü duymuş, Köroğlu'ndan bu görgüyü görmüş, Köroğlu'nun üzerine giyorlar Halbuki, Bunlar derife koluydu. Biri Demircioğlu olmayile, biri Reyhan Arap olmayile, bölük başlarının adını kendilerine koymayile, alabilir mi Demircioğlu'nun yerini? Lâkin, bunlar nara vurarak, Han Ayvaz ortalarında, dört taraftan gelen düşmana kendilerini bildirdiler. Asker ise, bir küçük titredi. Neden? Demircioğlu'nun namını, her bir tarafta, söyliyenler söylüyor. Zaten Reyhan Arap kendilerinin tarafı, Reyhan Arap'ın da ne olduğunu biliyorlar. Yakın gelir gelmez, dört taraftan, asker bunları üzerine saldırır saldırmaz, bir kılıç, bunları hiçbiri, bir tanesine kol kaldırıp vurmadan, derife atlısının yekununu, elli beş, bir de Ayvaz, bütününü kement ile at üstünden aldılar, kement ile tuttular.

Kenan padişahına müjde haberi gitti, ki «Padişahım, müjde olsun! gelen Köroğlu'nun bölük başlarını tuttuk, kement ile bent ettik. Ne emrin olur?». Emir verdi, ki «Huzuru divana getirin, onları, bir de ben ifadeye alayım!». O zaman bu tutulan Ayvaz ile

Köroğlu'nun derife kolunu, el kol bağlı, Kenan Padişahı'nın sarayına çıkardılar, kuşluk zamanı. Kenan Sultanı'nın hükm-i adaletinde olan vezir vüzera, eğer Kenan Sultan'ı baktılar, ki «Yok, bu yanlış, Ne Köroğlu'un tutulan koçakları var bunların içinde, ne de Kenanlı Reyhan Arap!". Bunların ifadesini alarak biri dedi, ki .«Efendim, ben Demircioğlu'nun yerine kendi kendime geçtim, ben Demircioğlu oldum.». «E?». Biri de dedi: «Ben de Kenanlı Reyhan Arap oldum.». Meclis gülerek, Kenan hükümdarın emir verdi, ki «Bunların hepisinin kelleleri kesilsin!". Lâkin, vezirlerden akıdâneler ayağa kalktılar, dediler: «Hükümdarım biraz enli ol da az eninden al, boylu gittin! Bu gelenler, Köroğlu'nun derifa kolu. Lâkin, bölük başları Köroğlu ile beraber, eğer gelirler ise, bu Kenan velveleye gider. Gel bunları zindana koyalım, öldürmüyelim! Olur, ki bir gün tuluğun sahibi, dananın hesabına gelir.". Vezirlerin bu sözüne karşılık, Kenan Sultanı, o da, razı oldu. Baktı, ki doğru söylüyorlar. O zaman, derife atlısı, Ayvaz ile beraber, bağlanarak, her birini, bunları zindanhaneye sevk ettiler Her biri bir tomruğa bent oldu.

O zaman, herkes gözünü açtı, ki bir tomrukta, elden ayaktan sarılı. Biri dedi : «Ulan pis itoğlu it, sen ettin!». Artık bunlar bir birlerine düştüler. O dedi : «Benim kanımın sebebi sen!». O dedi : «sen!». Ayvaz dedi ,ki «Ulan, hakiketten taşıma su ile taş dönmez. Benim de akılmı çaldınız. Beni de sizin ateşinize yaktınız. Ben de buraya bent oldum. Eyvah, muradım gözümde kaldı. Acaba, ağam beni bu zindandan kurtara bilir m?». Bunlar bu halde kalsın beyler! Haberi nerden verelim?

Meğer, Köroğlu'nun, bölük başlarının tutulması, askerin ağzında söylene söylene amirler de dediler, ki «Askere haber vermiyelim, kuvvet-i maneviyemiz kırılmasın! O, ki bunlar bölük başlarını tuttuk diye, bunlar tuttukları bilinsin, derife atlısıdır tutulanlar olduğunu demiyelim!». Her bir tarafa dağıldı, ki Köroğlu'nun elli beş sayılır koçakları tutulmuş, Ayvaz ile beraber. Lâkin, bir Ayvaz olduğu doğru. Evet, geri kalan Köroğlu'nun bölük başları değil, derife kolu.

E, bir adamın dilinden çıkan, bin adama duyulur. İşte beyler, hakikaten, bu dünyada başın selâmet kalmak istiyorsan, diline sahip ol! Dildir adamı yâr eder, dildir adamı yâd eder. Diline sahip olan bir adam, hiç bir zaman, ne başı darda kalır, ne de yüzü utanır. Çünkü, adam odur, ki kalbi ne ise, dili de öyle olmalı.

Her tarafa dağılarak, Akçadağ Yaylaları'nda Kiziroğlu Mustafa Bey işitti, ki Köroğlu'nun bin dokuz yüz doksan dokuz koçağından elli beş bölük başları, Kenan elinde tutulmuş, kement ile. Nasıl Kiziroğlu duymasiyle, «Ulan, daha Körolu'nun, o, ki bu sayılır koçakların, elli beşi tutulduktan sonra, Köroğlu'nun daha neyi kalmış?». O zaman, Kiziroğlu Mustafa Bey, kendi baş koçağı Aydınlı Dönek Ahmet'e dedi, ki «Oğlum, Dönek Ahmet, hele küheylanına bin de, Çardaklı Çamlıbel'e git! Bak, ki Köroğlu tutulan koçakları duymuş mu? Eğer duymuş ise, bizden yardım istiyorsa, ikrar ver, de ki Kiziroğlunun selâmı var, dokuz yüz dokuz koçağını uğruna koymuş ağam! Madama, biz de, ki Türkiye kahramanıyız, kardeşin kardeşe her vakit dar gününde el tutmak lâzım.».

İşte, hakikat da odur beyler! Bu dillerde söylenen, geçmişte olan hikâyelerimizde bazı ibret, bazı öğüt var. Her vakit kardeş kardeşe el tutmak lâzımdır. Dar günde eğer birbirimiz ile, sıtk-u hulûs ile birbirimize yardım edersek, Cenab-ı Allah hiç bizi darda koymaz. Her vakit yüzümüz de aktır, göksümüz de açıktır, hiçbir zaman yere bakmayız. Lâkin dilimiz dost, kalbimiz hain olursa, elbette işimiz ileri gitmez.

Kiziroğlu Mustafa Bey'in baş koçağı, Aydınlı Dönek Ahmet, ata bindi. Güne bir menzil, gece gündüz, Çardaklı Çamlıbel'e kavuşur kavuşmaz, atını tuttular. Kiziroğlu Mustafa Bey'ın baş koçağı, Dönek, Köroğlu'nun divanhaneden adımını içeri atar atmaz, öyle gördü, ki ne görsün! Bölük başlar yerinde oturuyorlar. Erzurumlu Demircioğlu Kenan bıyığı bükmüş sandalyasında, gümüş hançer yakada kılıç belinde bağlı. Kenanlı Reyhan Arap'ın yüzüne baktı o da oturuyor, Niğdeli Geyik Ahmet, Bursalı Topal Dursun, Firfirik Burun, Kayserili Abulobut, Tokatlı Depe Daşak Toz Kopartan, Depe Delen, bütünü koçakların oturuyorlar. Dönek Ahmet ayakta sağa sola göz dolanarak, ayakta kaldı. Neden? «Ulan,hele bak, bu nasıl yalan, bu nasıl hal, bütün ülkelerde söylenir : Köroğlu'nun bölük başları Kenan Eli'nde kement ile tutulmuş. Lâkin bölük başlar yerinde oturuyor. Ben de, böyle bir hale, hiç şimdiye kadar rast gelmemiştim.».

Lâkin Kenanlı Köse Kenan, Dönek Ahmet'in bakmasından anladı, işi çaktı. Köroğlu'na dedi, ki «Köroğlu hele bu yiğitten sor, sor bak, ki etrafa bakmasının sebebi nedir?». Köroğlu, «Oğlum Dönek, niçin ileri gelmiyorsun? Gel bakalım fikrin nedir?». Dedi : «Ağa, ben de şaştım bu işe. Bütün ülkelerde bir parmak bal olmuşsun, sayılır

koçakların tutulmuş. Lâkin buraya içeri girdim, keleşlerin oturduğunu gördüm, benim de, bu işe aklım yer etmedi ağa?». O zaman Köse Kenan başını kaldırdı Köroğlu'na dedi, ki «Köroğlu, ben sana demedim mi oğlum : Cücüğü torda sayarlar. Sen bana dedin ki hayır emi, hayır! Benim adıma Koç Köroğlu derler. Oğlum, bu senin dediğin derife atlın Ayvaz'ı alıp götürdü. Bunlar muhakkak, ki Kenan Eli'nde tutuldular. Her biri olmuş, bölük başının yerine geçmiş. Bunlar bu koçakların adını çalarak, biri Demircioğlu, biri Reyhan Arap, bir Geyik Ahmet olmuş. Her biri, bir taraftan, kendini haber vererek, bunlar kement ile tutulmuş. Şimdi Köroğlu, nasıl bokladın, öyle pakla bakayım!». Köroğlu nasıl Köse'den bu haberi eşitmesiyle, zaten Dönek Ahmet de haber verdi. Köroğlu Deli Mehtar'a dedi, ki «Oğlum, Deli Mehtar, şu duvardan sazımı indir!». Duvardan sazı indirip, Köroğlu bastı bağrına. Bakalım, Dönek Ahmet karşısında oturuyor, Köse'nin de bu sözüne Köroğlu, saz ile, Kenan Eli'ne gideceğini bin dokuz yüz doksan dokuz kelese saz ile ne bildirmiş :

Söyleyin Mehtar'a gelsin yanıma
O Kenan Eli'nden haber al da gel
Bu nasıl ahvaldir bu nasıl haldir
O Kenan Eli'nden haber al da gel

Acep Kenan bostan mıdır bağ mıdır
Ara yerde yüce yüce dağ mıdır
O derife ölü müdür sağ mıdır
O Kenan Eli'nden haber al da gel

Köroğlu der burda halime bakın
Mehtar'ım kimseye görünme sakın
Tez haber kavuştur gitsin merakım
O Kenan Eli'nden haber al da gel

Köroğlu saz ile, Deli Mehtar'ı, koçakların ölümü diri mi tutulduğuna karşılık, derifa atlının, Deli Mehtar'dan haber getir, soruyor. Deli Mehtar ise, «Ağa, benim başımın üstüne! Kenan'a giden koçakların tutulduğunu, ölü müdür, diri midir tezden sana haber getireyim ağa!». Deli Mehtar, o vakit atına bindi, güne bir menzil Kenan yoluna düştü. Bu taraftan Kiziroğlu'nun koçağı Dönek Ahmet dedi : «Ağa, ne emrin var? Bizden haber istiyor musun?». Köroğlu başını kaldırarak, güle güle, Dönek Ahmet'e dedi ki «Yiğit, he-

le Değirmencioğlu'm yerinde oturuyor, koçaklarım bütün yerinde oturuyorlar, hele imdada ihtiyacım yoktur oğlum. Ne zaman darda kalırsam eğer, o zaman sizin benim imdadıma geldiğinizi gözlerim. Lâkin, şimdi ben de selâmet, koçaklarım da selâmet. Benden Kiziroğlu'na selâm götür, de, ki tutulan koçakları Köroğlu'nun tutulmamış. Derife atlısı, sayılır koçakların yerinde ad kendi kendilerine takmışlar.».

Dönek Ahmet atına bindi, Akçadağ Yayla'larına dönüp, güne bir menzil, Dönek kavuştu Kiziroğlu'na. Kiziroğlu dedi : «Dönek hayır haber?». Dedi : «Ağa müjdeler olsun! Köroğlu'nun derife atlısı, bölük başlarının yerine geçerek, biri der imiş bana Demircioğlu derler. Biri der imiş bana Reyhan Arap derler. Her biri koçakların adını çalarak, tutulanlar Köroğlu'nun derifa kolu ağa, Köroğlu koçakları bütün oturuyor.». «Oğlum, gözün ile gördün mü?». «Evet ağa! Göz gördüğünü söyler. Gözüm ile Köroğlu koçaklarını gördüm, saltanatta oturuyorlar.». «Köroğlu ne dedi oğlum Dönek?». Dedi : «Ağa Köroğlu'nun selâmı var sana. Hele bölük başlarım selâmet, ben selâmet, emim Köse selâmet. Ne zaman başım dara düşerse, o zaman imdadıma kavuşur dedi. Şimdilik hele imdada lüzum yok, ben de sizin gibi saltanatta oturuyorum.». «Pek âlâ oğlum!». Bunlar da kendi zevkinde kalmasına, haberi Deli Mehtar'dan verelim.

Deli Mehtar, meğer o zamanın devri devranı, on iki lisan bilir idi Deli Mehtar. Deli Mehtar, güne bir menzil, her hangi bir ülkeye girse, o ülkenin adamının kılığına girerdi. Deli Mehtar, eğer tutulsa, ip boğazında, kazık kıçında. Lâkin, Deli Mehtar nereye gitse, selâmet gelirdi. Neden? Görgü var.

Evet, bir adam eğer görgülü olursa, bilgili olursa, elbette o adam başı dara düşmez. Cenab-ı Allah hiç bir zaman, devletimize, milletimize zeval vermesin! Eskiden bir türk çocuğunun, yüzde bir tanesi, yahut üç tanesi okur yazar, bilirdi. Lâkin şimdi yedi yaşına girer girmez, çok şükür mekteplerimiz de çok, Cenab-ı Allah hiçbir zaman vatanımıza, milletimize, devletimize zeval vermesin, bütün yeniden yetişen çocuklarımız, hepsi okur yazar, eğer kız eğer erkek. Çünkü neden? Her bir şey görgü ile ileri gider, görgüsüz bilgisiz bir adam'a adam denilmezdi.

O zaman, Deli Mehtar, günlerin bir gününde, Kenan Eli'ne girerek, çarşıları dolanarak, atını bir hana çekip, kendisi bir kahveye içeri girdi, selâm verip oturdu. Kahveci geldi. «Hey delikanlı, ne is-

tiyorsun?». Dedi : «Kahve getir!». Halbu, ki ezeli ezelden dillerde söylenir ki «gönül ne kahve ister, ne kahvehane; gönül ahbab ister, kahve bahane.». Deli Mehtarın kahve istemek fikri yoktu, milletin ağzından söz almak fikri. Bir sedirde oturarak,, kahveci kahveyi koydu önüne, Deli Mehtar kulak verdi milletin yüzüne. Meğer, Kenan Elinde eğer çarşılarda, eğer mahallelerde, yediden yetmişe kadar Köroğlu'nun koçakları, kement ile tutulan koçaklar söylenir dillerde. Deli Mehtar, o kahvenin içindeki halkın ağzından çıkan sözleri birer birer dinliyerek, öyle baktı, ki bütün Demircioğlu'nun tutulduğu, bölük başlarının tutulduğu, bütün milletin dilinde söyleniyor. Deli Mehtar bıyık altı gülerek, «Ulan, hakikat bu derife atlısı ne kadar bizim adımızı çalmış. Bunların hiç haberi yok, ki Köroğlu koçakları, Köroğlu'nun Çamlıbel'de pilava pençe vuruyor.». Deli Mehtar ise sözün neticesini aldı milletin söylüşünden, ki bunları zindana koymuşlar, bütünü zindanda bekliyor, Köroğlu'nun gelip koçakların arkası alındıktan sonra tutula, bunlar da sonradan ölecek. O zaman, Deli Mehtar anladı, ki Kenan askeri Köroğlu'nun gelmesini bekliyor. Kahvesini içip, kahvecinin parasını verip, çıktı kahveden doğru, o gün dolandı.

Ferdası gün, handan altını çekerek, hancının ücretini verip, ata bindi, gerisin geri.

Meğer, beyler Deli Mehtar gibi nice binlerce, atlı yaya, gelip giden var. Malum a, koca bir ülke. O zaman, Deli Mehtar gerisin geri dönerek, güne bir menzil Çamlıbel'e kavuştu. Köroğlu'na haber verdiler : «Deli Mehtar geldi.». Deli Mehtar çıktı Köroğlu'nun huzuruna. «Oğlum, Deli Mehtar, hayır haber?». Dedi : «Ağa, derife atlısı, zindan içinde, ölü değil diri gördüm. Lâkin, bütün Kenan kahveleri, çarşıları Köroğlu'nun bölük başları tutulduğu söyleniyor ağa. Geri kalan Köroğlu'nun koçaklarını gözlüyorlar, ki yâni biz gidelim, bizi de kılıç ile, yahut kement ile tuttuktan sonra, hepimizi bir arada öldüreler.». «Ya oğlum, demek Kenan hükümdarı, hem benden Mine Sultan'ın ağırınca altın alsın, bu ganimeti alsın, hem de bana kılıç vursun. Eğer ben, Kenan hükümdarına, bir hile edip, onun başına bir patlıcan turşusu kurmazsam, bana Türkiye kahramanı demesinler, adıma Koç Köroğlu demesinler! Onun bana bu fendine karşılık baksın ki dünyada yiğidin fendi nasıl olur!». O zaman Köroğlu ise sazı duvardan indirip, oturan koçaklar Köroğlu ile beraber oturuyor, aldı Köroğlu. Bakalım, Kenan Eli'ne «Kılıç

kalkan kuşanın!» diyerek, Kenan Eli'ne kılıç vurmaya gideceğini, Köroğlu saz ile, söz ile koçaklara ne ikrar vermiş :

Beylerim at binin düşelim yola
O Kenan Eli'ne seferimiz var
Bir kılıç yerine beş kılıç alın
O Kenan Eli'ne seferimiz var

Elin ateşine özün yakmayın
Bir birizin sohbetinden çıkmayın
Sakın bire bine beşe bakmayın
O Kenan Eli'ne seferimiz var

Köroğlu der nice boynum bükeyim
Nice eyyam harpte ömrüm sökeyim
Kenan'ın yerine arpa ekeyim
O Kenan Eli'ne seferimiz var

Köroğlu'nun bu sözüne mukabil, Kenan'lı Köse Kenan, ocak başında başını kaldırdı, dedi : «Ulan Köroğlu, hakikaten ben seni akıllı bilirdim, ama oğlum işin sonunu düşünmeden, bir işe tasavvur kılanın elbette hali böyle karmakala düşer. Ben sana dedim, ki bu sevdadan vaz geç! Şimdi sözüme geldin mi, gelmedin di? Köroğlu demedim mi, ki ne zaman Mine Sultan'ın yüzünde duvak Çamlıbel'e indirirsin, o zaman inanırım. De git, getir bakalım. Hem vereceğini verdin, hem de şimdi kılıcı kından sıyır bakalım. Son katre kanımız Kenan'da dökülecektir oğlum. Lâkin, ölü başı kordan sakınmaz, öldüğümü kayırmıyorum Köroğlu, civanımdan hasret giderim.»

Civanı da, Dana Hanım idi. Çünkü Dana Hanım'ı Köse, Tekman'dan, Ado Bey Kızı, Tekman'da yıkarak, kuvvetinin zoriyle kızı almıştı. Eğer Köse, Dana Hanım'a, eğer Dana Hanım da Köse'ye ikisi birbirine candan aşık olmuşlardı. İkisi birbirinden ayrıldığı gibi, ne Köse'nin gözüne uyku gelirdi, ne de Dana Hanım'ın. Bu sebepten beyler iş başa geçende, elbette yiğidin kanı canı, kanı neyi vurulmuştur, vatanı için, milleti için, başında devleti için her vakit kahramanlar canı teslim eder. İş başa geçti, ne yapsın! O zaman, Köroğlu ise, Köse ile beraber, bin dokuz yüz doksan dokuz koçak, kılıç kalkan kuşanarak Kenan Eli'ne başladılar yürümeye.

Gece gündüz gide gide, günlerin bir gününde, Kenan dağları